

หมายเหตุพิเศษ

หมายเลข 3

คณะกรรมธิการการต่างประเทศ วุฒิสภา

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961148547

หมายเหตุพิเศษ

หมายเลข 3

๑๑
 ๕๕
 ๓.๕
 ๓๒๗.๑
 ๒๕๔๖

สิ่งพิมพ์รัฐบาล

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา

ชื่อสารสาร
เจ้าของ
บรรณาธิการเฉพาะกิจ

จัดทำโดย
จัดพิมพ์โดย

หมายเหตุพิเศษ
คณะกรรมการธิการการต่างประเทศ วุฒิสภา
พระพจน์ รัตนมาลี
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการธิการการต่างประเทศ
กลุ่มงานคณะกรรมการการต่างประเทศ
กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

บทบรรณาธิการ

การต่างประเทศที่ไม่ใช่ของรัฐบาล นั้น มักปรากฏตามสื่อมวลชน
แวดวงวิชาการ รวมทั้งจากฝ่ายการเมืองในรัฐสภาด้วย โดยผ่านเวทีสัมมนา
ทางวิชาการ การระดมความเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง การวิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ
ในขณะที่คณะกรรมการการต่างประเทศเองได้เล่นบทบาทด้านการต่างประเทศ
ในหลายแง่มุม อาทิ การประชุมเพื่อพิจารณา การออกแถลงการณ์ต่อสาธารณะ
การลงไปเจาะข้อมูลในพื้นที่ การไปเยือนเพื่อแลกเปลี่ยน การรับรองและหารือ
ในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การทำงานของคณะกรรมการ นั้น มีหน่วยรองรับภารกิจ
ทั้งจากฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ รวมทั้งมีความเกี่ยวข้องกับ
ผู้คนในแวดวงต่างประเทศ สิ่งที่ปรากฏในวารสารเล่มนี้ เป็นภาพที่สะท้อนจาก
ผู้ที่เกี่ยวข้องในฐานะที่แตกต่างกัน

ในฐานะปัจเจกขอร่วมนำเสนอบางแง่มุม ส่วนในฐานะ
บรรณาธิการก็ขอขอบคุณสำหรับเนื้อหาอันหลากหลายจากผู้เขียนทุกท่าน
ในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อคิดจาก อ.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ที่ส่องความเห็นจาก
ลานโพธิ์ไปถึงย่างกุ้ง เพื่อฉายภาพของ “หงสาวดีกับขอมโยธยา” หาใช่ “พม่ากับไทย” ไม่
ขอเชิญติดตามครับ

บรรณาธิการเฉพาะกิจ

สิงหาคม 2546

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา

นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ประธานคณะกรรมการ
คุณหญิงชดช้อย โสภณพนิช รองประธานด้านบริหารทั่วไป
นายนิคม เขาวักิตติโสภณ รองประธานด้านเศรษฐกิจ
นายอมรอน มะลูลีม รองประธานด้านวิชาการ
นายดำรง พุฒตาล รองประธานด้านวิเทศสัมพันธ์
นายบรรพชूरย์ เกริกพิทยา โฆษกคณะกรรมการ
นายพีครุดติน บอดอ กรรมการ
นางมลวิมลย์ เงินหมื่น กรรมการ
นางมาลีรัตน์ แก้วก่า กรรมการ
นาย मुखดาร์ มะทา กรรมการ
นายวิบูลย์ แซ่มซีน กรรมการ
นายสมควร จิตแสง กรรมการ
พลเอก บัณฑิตย์ มลาขอรวิสุนย์ เลขาธิการคณะกรรมการ
นายวิญญู อุฬารกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการ

สารบัญ

ศาลอาญาระหว่างประเทศ : ผลกระทบและความคาดหวัง	1
เสวนาอัมฟานิสถาน	5
สถานการณ์ผู้ลี้ภัย และสถานการณ์ชายแดนไทย-พม่า	9
สถานการณ์ผู้ลี้ภัยไทยใหญ่	15
องค์การระหว่างประเทศ	39
อินโดนีเซีย	43
ข้อกังวลเรื่องซูจี	49
สมาคมอิสลาม	53
กรณีการการต่างประเทศ วุฒิสภา	55
ปัญหาและทางออกในความสัมพันธ์ไทยกับพม่า	63
ข้อหารือเรื่องพม่า	71
โต้กรณีวาทาบี	75
แถลงจ้่นายกฯ	77
สถานการณ์ภาคใต้	81
รัฐบาลคุณทักษิณเน้นเรื่องธุรกิจมากเกินไป	83
สงครามฆ่าตัดตอน	95
ไทย-กัมพูชา	103

ศาลอาญาระหว่างประเทศ :

ผลกระทบและความคาดหวัง

จากการที่ประเทศไทยได้ลงนามธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2543 ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในส่วนที่เกี่ยวกับอาชญากรรมร้ายแรง 4 ประเภท ได้แก่ 1) อาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ 2) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ 3) อาชญากรรมสงคราม และ 4) อาชญากรรมการรุกราน

ทั้งนี้ ศาลฯ มีอำนาจเหนืออาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ โดยอัตโนมัติและทันทีเมื่อรัฐเข้าเป็น

สรุปผลการสัมมนา เมื่อ 14 สิงหาคม 2545 จัดโดย คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ร่วมกับศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มสธ. และฟอรัมเอเชีย ณ รัฐสภา โดยดัตยา ตันธิกุล เลขานุการประจำคณะกรรมการการ

ภาคี ส่วนอาชญากรรมสงคราม รัฐภาคีสามารถทำคำประกาศเมื่อเข้าเป็นภาคีว่า ตนไม่ยอมรับเขตอำนาจศาลเหนืออาชญากรรมสงคราม เมื่ออาชญากรรมนั้นกระทำโดยคนชาติหรือภายในดินแดนรัฐตน ซึ่งจะเป็นผลให้ศาลไม่มีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมดังกล่าวเป็นระยะเวลา 7 ปี นับตั้งแต่ธรรมนูญมีผลบังคับกับรัฐนั้น ทั้งนี้ คำประกาศดังกล่าวสามารถเพิกถอนเมื่อใดก็ได้ โดยการให้สัตยาบันธรรมนูญศาลจำเป็นต้องออกกฎหมายอนุวัติการ เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะรองรับพันธกรณีที่มีอยู่ในธรรมนูญศาล โดยมีข้อสังเกตที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. ปัจจุบันมีประเทศที่ให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีแล้ว 4 ประเทศ คือ ทาจิกิสถาน มองโกเลีย จอร์แดน และกัมพูชา

2. สหรัฐอเมริกาค่อนข้างกังวลในการเข้าเป็นภาคีในองค์กรณี ทั้งยังกดดันผ่านมาตรการที่จะตัดความช่วยเหลือทางการทหารกับประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีแต่ได้มีการยกเว้นให้กับบางประเทศ เช่น ปากีสถาน ญี่ปุ่น เป็นต้น

การที่รัฐสภาจะให้ความเห็นชอบการทำสนธิสัญญา ระหว่างประเทศใด ๆ ที่มีผลกระทบต่ออธิปไตยของประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกรัฐสภาจะต้องได้รู้และมีความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาและพันธกรณีที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตาม

ศาลอาญาระหว่างประเทศนั้น มุ่งที่จะนำตัวคนที่กระทำผิดมาลงโทษเพื่อไม่ให้เกิดค่านิยมลายนวลอยู่เหนือกฎหมาย และเป็นการป้องปรามไม่ให้มีการกระทำที่โหดร้ายป่าเถื่อนที่สังคมโลกเห็นว่าไม่สามารถยอมรับในการกระทำนั้นได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้าผู้ใดกระทำลงไปแล้ว จะถูกนำตัวมาลงโทษอย่างแน่นอนหลักการพื้นฐาน ๆ เหล่านี้เองที่จะนำไปสู่สันติภาพที่ถาวรได้ ตราบใดก็ตามที่เหยื่อของการละเมิดยังไม่ได้รับการเยียวยาการถูกละเมิด มิอาจจะกล่าวได้ว่าเกิดความยุติธรรมขึ้นในสังคมและตราบใดก็ตามที่ไม่มีคามยุติธรรม สันติสุขที่ถาวรก็มิอาจเกิดได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าในทางปฏิบัติยังมีปัญหาอุปสรรค ในส่วนของประเทศไทยก็อาจจะแตกต่างจากประเทศอื่น ที่ประชุมสัมมนามีการพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียและอุปสรรคปัญหาทั้งในข้อกฎหมายและ ข้อเท็จจริงที่อาจจะเกิดขึ้น หากประเทศไทยจะได้ให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีศาลนี้ ซึ่งนอกจากประเด็นเรื่องความรับผิดชอบของพระมหากษัตริย์ในธรรมนูญศาลแล้ว ยังมีประเด็นเรื่องต่าง ๆ ก็คือ

1. เรื่องอธิปไตยของศาลไทย โดยเฉพาะกรณีที่มีความขัดแย้งกันระหว่างศาลไทยกับศาลอาญาระหว่างประเทศ

2. เรื่องความรับผิดชอบของทหาร ในกรณีที่เกิดการสู้รบกัน เนื่องจากขณะนี้ยังมีสถานการณ์ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านอยู่บ้าง จึงมีความวิตกกังวลจากหน่วยปฏิบัติ

3. เรื่องความพร้อมของบุคลากรทางฝ่ายตุลาการซึ่ง หมายความว่ารวมถึง ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ทนายความ ที่จะทำให้การ ไต่สวนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. เรื่องการแก้ไขกฎหมาย โดยต้องพิจารณาว่า กฎหมายใดที่จะต้องมีการแก้ไข ก่อนเข้าเป็นภาคีหรือกฎหมายใดสามารถ แก้ไขภายหลังได้เข้าเป็นภาคีได้

ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวน่าจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในอีกทาง หนึ่งด้วย

เสวนาอัฟกานิสถาน

การเสวนาอัฟกานิสถาน ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการการต่างประเทศ และโครงการอาณาบริเวณศึกษา 5 ภูมิภาค (อบศ 5) สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มีวิทยากร คือ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ รศ. ประทุมพร วัชรเสถียร และ รศ. ดร. จุฬาร เอื้อรักสกุล และมีผู้เข้าร่วมเสวนาจากส่วนราชการต่าง ๆ และผู้ที่สนใจ ประมาณ 50 คน

การเสวนาดังกล่าว มีการกล่าวถึงประเด็นการก่อการร้าย เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 และนักวิชาการส่วนใหญ่ได้มองการแสดงปฏิบัติการโต้ตอบของสหรัฐฯ เชื่อมโยงกับนโยบายของสหรัฐฯ ที่มีต่อประเทศในตะวันออกกลาง รวมถึงการสนับสนุนยิวต่อปัญหาอิสราเอล -

---

สรุปผลการเสวนาอัฟกานิสถานเมื่อ 1 กรกฎาคม 2545 จัดโดย คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ร่วมกับอบศ. 5 ณ รัฐสภา โดยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ

ปาเลสไตน์ ที่มีมายาวนาน ซึ่งสหรัฐฯ เองมิได้มองถึงในแง่มนี่เลย มองเพียงว่า ต้องจับตัว บิน ลาเดน มาให้ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ คนโดยทั่วไปเชื่อว่า แม้จะจับตัว บิน ลาเดน ได้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็มีไม่ว่าจะหมดไป และการก่อการร้ายในทัศนะโดยทั่วไป คือ ไม่ว่าลัทธิใดหรือความเชื่อใดที่นำไปสู่การทำลายล้างชีวิต สมควรที่จะได้รับการประณามทั้งสองฝ่าย

จากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น สหรัฐฯ ได้ปรับนโยบายต่อกองทัพของประเทศที่เคยเป็นปฏิปักษ์อย่างรุนแรง เช่น กองทัพอินโดนีเซีย โดยการผลักดันประชาธิปไตยในประเทศเหล่านี้ หรือในกรณีของอิรัก ในขณะที่ทั่วโลกจะยกเลิการคว่ำบาตรอิรัก แต่สหรัฐฯ กลับจะทิ้งระเบิดอิรัก ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้สหรัฐฯ เพิ่มศัตรูขึ้นเรื่อย ๆ และโดยรวมแล้ว ความคิดของสหรัฐฯ มักสวนทางกับกระแสโลกปัจจุบัน อีกทั้ง สิ่งใดก็ตามที่พัวพันกับเรื่องผลประโยชน์ สหรัฐฯ จะพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ในประเทศนั้น ๆ มาครอบครอง

สำหรับนโยบายไทยที่มีต่ออัฟกานิสถาน ยังคงมีช่องโหว่ในเรื่องของตัวผู้กำหนดนโยบายยังไม่มี ข้อมูลที่ชัดเจน และมีความเห็นว่า ไทยควรระมัดระวังต่อการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอัฟกานิสถาน เนื่องจาก ไทยไม่รู้เรื่องใด ๆ โดยตรงจากอัฟกานิสถานเลย รู้จากสื่อของต่างประเทศเท่านั้น หรือแม้ไทยจะรู้บ้าง แต่ตัวกำหนดนโยบายในอัฟกานิสถานมีอยู่เป็นจำนวนมากเนื่องจากผลประโยชน์ในอัฟกานิสถานมีอยู่

หลากหลาย เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุ สินแร่ หรือแม้กระทั่งเพชรพลอย ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์มีอยู่หลายกลุ่มทั้งจากภายในและภายนอก เช่น กลุ่มทาจิก พักตุน หรือ รัสเซีย จีน ที่มองอัฟกานิสถานว่าเป็นประเทศผลประโยชน์ของเขา อย่างไรก็ตาม ในสภาวะปัจจุบันไทยควรที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับอัฟกานิสถาน แต่เป็นในแนวทางที่จะช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม เช่น ทางด้านการแพทย์ การฟื้นฟูประเทศ เป็นต้น

สถานการณ์ผู้ลี้ภัย

และสถานการณ์ชายแดนไทย-พม่า

นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ พร้อมด้วยพลเอก บัณฑิตย มลายอริศุนย์ นายวิญญู อุฬารกุล นางเดือนใจ ดีเทศน์ และเจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมการ ได้เดินทางไปรับทราบสถานการณ์ชายแดนไทย-พม่า ณ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระหว่างวันที่ 11 – 12 พฤศจิกายน ที่ผ่านมานั้น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน และรองผบ.ฉก.ร.17 และคณะให้การต้อนรับ

สรุปผลการเดินทางไปรับทราบสถานการณ์ผู้ลี้ภัยและสถานการณ์ชายแดนไทย-พม่า ระหว่างวันที่ 11 - 12 พฤศจิกายน 2545 ณ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการ

พื้นที่พักพิงบ้านใหม่ในสอย

ที่มาและสถานการณ์ปัจจุบันในพื้นที่พักพิง ฯ โดยสรุป

1. ในห้วงปี 2534— 2535 กองทัพรัฐบาลทหารพม่าเข้า กดดันต่อกองกำลังกะเหรี่ยงคะยา (KNPP) บริเวณที่มั่นสำคัญคือ ฐาน ดอยที่สะเคอของ (KNPP) ในรัฐคะยา ทำให้มวลชนและกองกำลังของ KNPP ถอยร่นหลบหนีภัยจากการสู้รบเข้ามาอยู่เขตไทยที่บ้านปางผึ้ง และ บ้านใหม่ในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จนกระทั่งฐานดอยที่สะเคอ แดกในปี พ.ศ.2538

2. เดือนมิถุนายน 2539 จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ขนย้ายผู้ หนีภัยจากการสู้รบที่กระจัดกระจายและ ที่อาศัยรวมกันอยู่ที่บ้านห้วยบุก อำเภอเมือง จำนวน 4,400 คน และอดีตนักศึกษาพม่าที่บ้านไม้สะเป อำเภอเมืองอีก 170 คน มาไว้ที่บ้านปางควาย-ปางแทรกเตอร์ และยุบพื้นที่ พักพิงฯ บ้านปางผึ้งมาอยู่ที่บ้านใหม่ ในสอย เนื่องจาก อยู่ติดชายแดน และฐานทหารพม่ามากเกินไป

3. ปี 2539 กองกำลังรัฐบาลทหารพม่า จัดระเบียบชาย แดนโดยกวาดต้อนราษฎรที่กระจัดกระจายอยู่ตามป่าเขา ให้ไปรวมกันอยู่ ในพื้นที่ที่กำหนดทำให้มีมวลชนของ KNPP หลบหนีเข้ามาอยู่ที่บ้านปาง ควาย-ปางแทรกเตอร์เพิ่มขึ้นอีกกว่า 3,000 คน

4. ปัจจุบันมีผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อยู่ในพื้นที่พักพิง 42,380 คน โดยในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านในสอยประกอบด้วย 3 บ้านคือ บ้านปางควาย บ้านปางแตรคเตอร์ และบ้านใหม่ในสอย โดยมีผู้หนีภัยจากการสู้รบจำนวน 16,388 คน แยกเป็น เชื้อชาติกะเหรี่ยงคะยา (KARENNI-KNPP) จำนวน 15,874 คน ไทยใหญ่ (SHAN) จำนวน 210 คน และอดีตนักศึกษาพม่า (ABSDF) จำนวน 97 คน โดยมีอัตราการเกิดสูงถึงร้อยละ 5

สถานการณ์บริเวณชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนดังกล่าว มีข้อสังเกตที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. จุดผ่อนปรนดังกล่าวเปิดทำการทุกวันตั้งแต่ 06.00 — 18.00 น. โดยมีการมอบหมาย ให้ด่านตรวจคนเข้าเมืองแม่ฮ่องสอนควบคุมการเข้าออก โดยปกติจะมีการอนุญาตให้ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทยพม่า เข้ามาในเขตชุมชนชายแดนของไทยเพื่อซื้อสินค้าไปใช้ ในการอุปโภคบริโภคเป็นส่วนใหญ่
2. จุดดังกล่าวมีสินค้าเข้าออกจำพวกสัตว์เลี้ยง (วัวควาย) น้ำมันพืช รองเท้าฟองน้ำ และอื่นๆ แต่ก็มีจุดอันตรายที่บริเวณชายแดนด้านนี้เป็นเส้นทางลำเลียงของยาเสพติดเส้นทางหนึ่ง

3. จุดดังกล่าวมีกำลังทหารเข้าประจำการในฐานห้วยผึ้ง (ฐานนเรศวรเผด็จศึก 712) ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ยังไม่ได้มีการปะทะกันของกำลังทหารแต่อย่างใด

ข้อสังเกต

จากสภาพการณ์ดังกล่าวมีข้อสังเกตที่ควรพิจารณา

1. จังหวัดแม่ฮ่องสอนปัจจุบันประกอบด้วยประชากรราว 230,000 คน แต่มีประชากรแฝงราว 200,000 คน โดยเป็นผู้ลี้ภัยจากการสู้รบที่อยู่ในพื้นที่พักพิง 42,380 คน จะเห็นได้ว่า ประชากรแฝงมีจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนประชากรของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ เช่น ด้านการสาธารณสุข ซึ่งรัฐไทยต้องมีค่าใช้จ่ายในด้านนี้เพื่อมนุษยธรรมในปีหนึ่งๆ เป็นจำนวนมาก ในด้านสังคมจิตวิทยาที่อาจมีการกระทบกระทั่งของผู้หนีภัยฯ และชาวบ้านคนไทยที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่พักพิงฯ รวมทั้งด้านการจัดการศึกษา และอื่นๆ

2. ทางกรมพม่ามองว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ใช่คนของพม่า ดังนั้น ทางกรมไทยคงต้องมีการเตรียมการเพื่อหาแนวทางในการสำรวจการจัดทำทะเบียนคนต่างด้าวให้ชัดเจนเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลในอนาคต มิใช่เพียงแค่อคิดแต่จะผลักดันกลับประเทศแต่อย่างเดียว

3. รัฐบาลไทยควรสนับสนุนให้ UN เข้ามาช่วยเหลือ
ผู้นี้ภัยดังกล่าว อันจะเป็นการสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาล ทหารพม่า
โดยทำให้ชาวโลกเห็นว่า รัฐบาลทหารพม่ารังแกประชาชนของเขาจนต้อง
หนีตายมาบ้านเรา เพื่อผลักดันให้เกิดการปรองดองในพม่าระหว่างรัฐบาล
ทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ต่อไป

สถานการณ์ผู้ลี้ภัยไทยใหญ่

ความนำ

ปัญหาความสัมพันธ์ไทย - พม่ามีความซับซ้อน ทั้งในมิติทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม

ความขัดแย้ง และการสู้รบระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน ได้ส่งผลกระทบให้เกิดข้อพิพาทตามแนวชายแดนไทย - พม่า รวมทั้งยังเป็นรากเหง้าของปัญหาผู้ลี้ภัย และยาเสพติดที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างมาก

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา มินโยบาย ในการดำเนินงานตามกรอบของบทบาท และหน้าที่ที่รัฐสภามอบหมายให้

รายงานเบื้องต้นการเดินทางไปศึกษาสถานการณ์ผู้ลี้ภัยไทยใหญ่ ณ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ 15 สิงหาคม 2545 โดย สุวัฒน์ ภาสุข นักวิชาการประจำคณะกรรมการการ

ศึกษา และตรวจสอบการดำเนินการของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ได้ตระหนักถึงความซับซ้อนของปัญหาความสัมพันธ์ไทย - พม่า

ที่ประชุมกรรมการธิการ ฯ เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2545 พิจารณามีมติให้คณะทำงานเดินทางไปศึกษาสถานการณ์ผู้ลี้ภัยไทยใหญ่ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 15 สิงหาคม 2545 ซึ่งผู้อพยพกลุ่มนี้ได้รับผลกระทบจากการสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลพม่า และกองทัพรัฐฉานในช่วงต้นปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเหตุทำให้มีการกระทบกระทั่งจนบานปลายเป็นข้อพิพาทในความสัมพันธ์ ไทย - พม่าด้วย นอกจากนี้ คณะฯ ยังติดตามตรวจสอบสถานการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในรัฐฉาน โดยเฉพาะรายงานเกี่ยวกับกรณีที่ทหารรัฐบาลพม่าใช้การข่มขืน และการคุกคามทางเพศเป็นเครื่องมือในการปราบปราม และการปกครองชาวไทยใหญ่ในพื้นที่รัฐฉานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ไม่กล้าเดินทางกลับพม่า รวมทั้งยังเป็นประเด็นที่ทำให้รัฐบาลไทยถูกวิจารณ์ว่ากำลังร่วมมือกับรัฐบาลพม่าปกปิด “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ” ด้วย

1. สถานการณ์ผู้ลี้ภัย

นับแต่กองทัพรัฐบาลพม่าได้ยึดปางใหม่สูง ซึ่งเคยเป็นเขตอิทธิพลของกองทัพเมือไตได้ในปี 2539 ชาวบ้านไทยใหญ่ และชนกลุ่ม

น้อยอื่น ๆ ในพื้นที่บริเวณฝั่งตรงข้ามตำบลเป็ยงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ต้องเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกรูปแบบจากการกระทำของกองทัพรัฐบาลพม่า เช่น การใช้กำลังจับกุมนอกเหนือกฎหมาย การข่มขู่จะเอาชีวิตกับครอบครัวและญาติพี่น้องของสมาชิกของกองทัพรัฐฉาน การใช้วิธีทรมานผู้ต้องสงสัยว่าสนับสนุนกองทัพรัฐฉานด้วยเพียงเหตุพื้นฐานเพราะเป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน การบังคับใช้แรงงานแบกหาม ก่อสร้างซ่อมแซมถนน และเป็นโล่มนุษย์ในเส้นทางเสี่ยงภัยจากการโจมตีของกองทัพรัฐฉาน ตลอดจนการใช้กำลังอาวุธปล้นสะดมแย่งชิงผลิตผลทางการเกษตร และทรัพย์สินมีค่าอื่น ๆ

สถานการณ์การสู้รบในพื้นที่ดังกล่าวดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง กองทัพรัฐฉานพยายามยึดปางใหม่สูงจากฝ่ายกองทัพรัฐบาลพม่า เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 กองทัพรัฐฉานสามารถยึดพื้นที่ได้สำเร็จ แต่หลังจากนั้นเป็นต้นมา ชาวบ้านไทยใหญ่ในพื้นที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้ายยิ่งขึ้น เนื่องจากทหารรัฐบาลพม่าได้ทำการแก้แค้นกับชาวบ้านไทยใหญ่ที่เข้าใจว่าสนับสนุนกองทัพรัฐฉานด้วยการจับกุม ทรมาน และสังหาร รวมทั้งยังได้ปล้นสะดม เผาทำลายบ้านเรือน พืชผลและสัตว์เลี้ยง

ปัญหาดังกล่าวทำให้ชาวไทยใหญ่ และชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ จากบ้านห้วยยาว บ้านปางฮอก บ้านปางใหม่สูง และบ้านก้ำก่อ

จำนวนกว่า 600 คนต้องหนีข้ามจากพม่าเข้ามาหลบภัยในประเทศไทยในช่วงเดือนพฤษภาคม 2545

ผู้ลี้ภัยให้ข้อมูลในรายงานเรื่อง “Licence to Rape” ของ Shan Human Rights Foundation และ Shan Women’s Action Network ว่า ทหารรัฐบาลพม่าได้ข่มขู่จะเอาชีวิตแก่ผู้ที่หลบหนีไปเพราะถือว่าสนับสนุนฝ่ายกองทัพรัฐฉาน โดยในช่วงระหว่างหลบหนีนั้น ทหารรัฐบาลพม่าได้ไต่ถามทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งบาดเจ็บ และเสียชีวิต ทั้งนี้ ผู้ลี้ภัยได้รายงานต่อคณะฯ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกปล้นสะดม 3 และทำลายครอบครัว 67 ครอบครัว เช่น รถยนต์ 22 คัน และรถจักรยานยนต์ 200 คัน รวมทั้งตัวอย่างผู้ที่ถูกกระทำทารุณกรรม ข่มขืน และสังหารไว้อีก 22 กรณี

ปัจจุบันมีผู้ลี้ภัย 637 คนพักอาศัยในเขตตำบลเปียงหลวง ผู้ลี้ภัย 449 คน พักอยู่ในเขตวัดหนอกกอกคำ และอีก 188 คนอยู่ที่วัดมะกายม ทั้งนี้ จำนวนผู้ลี้ภัยที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีมีร้อยละ 41.9 และที่เป็นผู้หญิงมีร้อยละ 52.6

ผู้ลี้ภัยที่พักอาศัยอยู่ในวัดหนอกกอกคำนั้น ส่วนหนึ่งพักอยู่ในโบสถ์ และคนที่มากับครอบครัวใหญ่จะพักอยู่ที่เพิงพักของวัดด้านนอก สำหรับผู้ลี้ภัยในวัดมะกายมอาศัยอยู่ใต้ถุนโบสถ์ ซึ่งแม้มีพื้น โบสถ์กันแดด แต่รอบด้านไม่มีผนังกันฝนแต่อย่างใด ผู้ลี้ภัยใช้ห้องน้ำและสถาน

ที่อาบน้ำของวัดซึ่งปัจจุบันถือว่าเพียงพอใช้ได้ พื้นที่ส่วนหนึ่งถูกจัดไว้เป็นที่ประกอบอาหาร โดยชุมชนจะผลัดเวียนกันทำอาหารเพื่อเลี้ยงคนทั้งหมด โดยไม่ได้แยกครัว โดยผู้ลี้ภัยที่เป็นเด็กอายุ 3-15 ปี จะไปเรียนหนังสือที่ศูนย์เด็กเล็กวัดเปียงหลวง โดยเจ้าหน้าที่ชุมชนที่ไปทำงานช่วยเหลือได้จัดอาหารทหาร และรถของชาวบ้านไปรับส่ง

อนึ่ง วัดเปียงหลวงเป็นศูนย์เด็กเล็ก และศูนย์การศึกษาสำหรับเด็กพลานชาวไทยใหญ่ในพื้นที่ โดยกรมการศาสนา ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรเอกชนได้จัดสรรงบประมาณเป็นค่าอาหารกลางวัน นม และอุปกรณ์การศึกษาสำหรับเด็กที่อยู่มาแต่เดิม แต่เมื่อมีเด็กผู้ลี้ภัยเพิ่มเติม งบประมาณที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอ

สำหรับความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ นั้น องค์กรเอกชนได้ประสานงานกับอำเภอเวียงแหงในการให้ความช่วยเหลือทางด้านอาหาร ที่พัก และเสื้อผ้า ทั้งในรูปแบบบริจาคครั้งเดียวเป็นข้าวสาร และอุปกรณ์เครื่องครัว และการให้ข้าวสารและเงินสำหรับซื้ออาหารและของจำเป็นเป็นรายเดือน แต่ไม่ได้มีการจัดการในลักษณะเป็นคณะกรรมการค่ายที่จะรับผิดชอบในการปันส่วนอาหาร และรับอาหารจากองค์กรเอกชนโดยตรง เหมือนที่ค่ายผู้ลี้ภัยชายแดน สำหรับเงินช่วยเหลือที่ได้รับรายเดือนประมาณ 70,000 ถึง 80,000 บาทนั้น ผู้ลี้ภัยได้จัดสรรมาซื้ออาหาร ผ้าห่ม มุ้ง และเครื่องใช้อื่น ๆ รวมทั้งปันส่วนไปเป็นค่ารถรับส่งเด็กไปโรงเรียน

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมูลฐานชุมชนและองค์กรเอกชนได้ดูแลเรื่องสุขภาพของผู้ลี้ภัย แต่ไม่ปรากฏข้อมูลชัดเจนว่า ความช่วยเหลือดังกล่าวจะดำเนินต่อไปได้อีกนานเพียงใด

เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2545 ทหารรัฐบาลพม่าสามารถยึดพื้นที่ปางใหม่สูงได้อีกครั้ง การสู้รบจึงหยุดลงชั่วคราว ซึ่งทำให้รัฐบาลไทยประกาศจะผลักดันผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่เหล่านี้กลับไปพม่า ซึ่งผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ประมาณ 10 คนได้ตัดสินใจเดินทางกลับไปพม่าแล้ว แต่ก็มีรายงานว่า ผู้ลี้ภัยเหล่านี้ถูกทหารรัฐบาลพม่าสังหาร และจับกุมไปทรมาน เพราะเชื่อว่าเป็นผู้สนับสนุนกองทัพรัฐฉาน ซึ่งเหยื่อที่ถูกทหารรัฐบาลพม่าสังหารรายหนึ่งเป็นเด็กผู้ชายอายุ 13 ปี

อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นชาวไทยใหญ่ ยังคงร้องขอที่จะพักพิงต่อไป และไม่เต็มใจจะกลับคืนถิ่นด้วยความหวาดกลัวต่อการประหารชีวิต และเชื่อว่าจะถูกทหารรัฐบาลพม่าแก้แค้น ด้วยมองว่าพวกตนเป็นผู้สนับสนุนกองทัพรัฐฉาน เพราะเท่าที่ผ่านมาทหารรัฐบาลพม่าสูญเสียกำลังพล รวมทั้งอาวุธยุทโธปกรณ์ไปในการสู้รบกับกองทัพ รัฐฉานเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงได้จับกุม ทรมาน และสังหารชาวบ้านไทยใหญ่อย่างไม่เลือกหน้า รวมทั้งยังได้ปล้นสะดม เผาทำลายบ้านเรือน และทรัพย์สิน

ผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ และเครือข่ายองค์กรเอกชนได้ส่งจดหมายร้องเรียนไปยังรัฐบาลไทยให้พิจารณาเลื่อนการส่งกลับ เนื่องจากมีหลักฐานชี้ชัดถึงความเป็นไปได้จะต้องเผชิญกับการประหัตประหารและการทารุณกรรม

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของรัฐบาลไทย ได้วางแผนที่จะผลักดันผู้ลี้ภัยกลุ่มดังกล่าวไปยังพื้นที่ดอยคำ ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตอิทธิพลของกองทัพรัฐฉาน และห่างจากชายแดนไทย 3 กิโลเมตร อย่างไรก็ตาม ผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่มีความหวาดกลัวที่จะเดินทางไปยังพื้นที่ดังกล่าว เพราะนอกจากจะอยู่ห่างไกล ผู้ลี้ภัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง เด็ก และคนชราจะไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉินได้แล้ว ฐานทัพทหารรัฐบาลพม่ายังตั้งอยู่ไม่ไกล สามารถยิงปืนใหญ่มาถล่ม และลาดตระเวนเข้ามาได้ใกล้มาก

นอกจากนี้แล้ว ความกังวลในประเด็นความปลอดภัยของผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่กลุ่มนี้ยังพิจารณาจากกรณีที่รัฐบาลไทยผลักดันผู้ลี้ภัยชาวกะเหรี่ยงจำนวน 63 คนกลับไปยังพื้นที่พักพิงผู้พลัดถิ่น “ธิวาโค” ในเขตหยุดยิงของมอญ (ฝั่งตรงข้ามอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี) โดยรับประกันว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัย แต่เพียง 2 สัปดาห์ต่อมา พื้นที่ดังกล่าวก็ถูกโจมตีโดยทหารรัฐบาลพม่า เหตุการณ์นี้ทำให้รัฐบาลไทยถูก

ประท้วงทางการทูตจากรัฐบาลอังกฤษ แคนาดา และสหภาพยุโรปอย่างรุนแรง

ประเด็นที่เป็นความต้องการของผู้ลี้ภัยไทยใหญ่ในปัจจุบัน

1. การลี้ภัย

ถึงแม้รัฐบาลไทยจะเลื่อนการส่งกลับออกไปก่อน แต่ก็ยังไม่เป็นที่แน่นอนว่าจะมีการส่งกลับเมื่อใด ดังนั้น ผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่จึงยังคงอยู่ในความหวาดกลัวในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนนี้ ผู้ลี้ภัยมีความปรารถนาเพียงให้รัฐบาลไทยยอมรับการเข้ามาขอพึ่งแผ่นดินไทยเพื่อความปลอดภัย และได้รับความช่วยเหลือในมาตรฐานขั้นต่ำเช่นเดียวกับผู้ลี้ภัยกะเหรี่ยง และกะเหรี่ยงที่อยู่ในค่ายชายแดน

เครือข่ายองค์กรเอกชนกว่าสิบองค์กรร่วมกันทำจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคมที่ผ่านมา โดยระบุว่ารัฐบาลควรพิจารณายับยั้งการส่งกลับผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ เนื่องจากตามมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2440 ที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” และตามมาตรา 14 (1) ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติซึ่งระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะแสวงหาและพักพิงในประเทศอื่นเพื่อลี้ภัยจากการกดขี่ข่มเหงและการประหัตประหาร” รัฐบาลไทยใน

ฐานะสมาชิกองค์การสหประชาชาติจะต้องปฏิบัติตามหลักการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
ผู้ลี้ภัยกลับสู่อันตราย

2. พื้นที่พักพิงใหม่ และการจัดการในค่าย

ผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ปรารถนาให้มีที่พักพิงใหม่เพื่อที่ตน
จะได้ย้ายออกจากพื้นที่วัด และให้ชาวบ้านไทยได้ประกอบพิธีทางศาสนา
ตามประเพณีดั้งเดิม พื้นที่พักพิงใหม่ไม่ควรอยู่ห่างไกลจากวัด ซึ่งถือเป็น
ที่พึ่งของผู้ลี้ภัย และเป็นพื้นที่ที่ลูกหลานจะได้รับการศึกษา โดยขอให้อนุญาตให้
ผู้ลี้ภัยมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการดูแลจัดการการปันส่วนอาหาร
และกิจการอื่น ๆ ของตนเอง

3. ความช่วยเหลือพื้นฐาน

สำหรับในศูนย์เด็กเล็กยังขาดแคลนงบประมาณอาหาร
กลางวันสำหรับเด็กเล็ก (3 ถึง 6 ปี) อีกราววันละ 200 บาทต่อวัน และ
สำหรับเด็กโต (6 ถึง 15 ปี) ประมาณสัปดาห์ละ 2,000 บาท นอกจากนี้
เด็กเหล่านี้ยังไม่ได้รับนมซึ่งเป็นอาหารเสริมที่ทางวัด (ด้วยงบประมาณของ
กรมการศาสนา) จัดให้เด็กพลัดถิ่น และเด็กในพื้นที่ที่เล่าเรียนอยู่ก่อน ทาง
วัดเพียงหลวงยังคงไม่มีงบประมาณสำหรับอุปกรณ์การศึกษา และการ
กีฬาสำหรับเด็กผู้ลี้ภัย สำหรับเด็กอ่อน อายุต่ำกว่า 3 ปีจำเป็นต้องจัด

หาอาหารเสริมให้กับแม่ที่ให้นมเด็ก หรือนมผงสำหรับเด็กเนื่องจากแม่ขาดน้ำนม รวมทั้งผ้าที่จะนำมาทำผ้าอ้อมสำหรับเด็กด้วย

มีความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยสุขภาพที่ให้การดูแลได้ใกล้ชิด ทั้งการรักษาผู้เจ็บป่วย และการป้องกันโรค การให้วัคซีน และการสาธารณสุขปโภคที่ถูกสุขลักษณะ

4. ความเข้าใจจากสังคมไทย

ผู้ลี้ภัยความปรารถนาให้สังคมไทยเข้าใจว่า พวกตนเพียงขอเข้ามาหลบภัยจากประหัตประหาร และมีได้มีความตั้งใจจะก่อปัญหาใด ๆ ทั้งสิ้นให้กับสังคมไทย โดยยินดีจะดูแลจัดการชุมชนของตนไม่ให้เป็นปัญหาใด ๆ ทั้งสิ้น

2. การตรวจสอบรายงานกรณีทหารรัฐบาลพม่าใช้การข่มขืนอย่างเป็นระบบเป็นเครื่องมือในการปราบปราม และปกครองชาวไทยใหญ่ในพื้นที่รัฐฉาน

คณะฯ ได้สอบถามข้อมูลตรงจากผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ที่พักอาศัยอยู่ในเขตวัดหนอกกอกคำ และวัดมะกายม อำเภอเวียงแห่งจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งคณะผู้จัดทำรายงานเรื่อง “Licence to Rape” ของ Shan Human Rights Foundation และ Shan Women’s Action Newwork เกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดย

ทหารรัฐบาลพม่าอย่างน้อยจาก 52 ฐานทัพใช้การข่มขืน และการคุกคามทางเพศเป็นเครื่องมือในการปราบปราม และปกครองชาวไทยใหญ่ในพื้นที่รัฐฉานอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ

จากการตรวจสอบ คณะฯ พบว่า ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปัจจุบันพบว่า มีเหตุการณ์ข่มขืน และการคุกคามทางเพศต่อผู้หญิงไทยใหญ่ 173 กรณี และมีเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายกว่า 600 คนอายุตั้งแต่ 11 ปี ถึง 60 ปี โดยกว่าร้อยละ 60 เป็นการข่มขืนอยู่ ซึ่งบางรายถูกกักขังไว้ในฐานทัพทหารรัฐบาลพม่า และถูกข่มขืนต่อเนื่องกันนานถึงสี่เดือน เหยื่อผู้เคราะห์ร้ายเหล่านี้ถ้าไม่เสียชีวิตจากการข่มขืนก็ถูกทุบตีทรมานจนบางรายถึงขั้นพิการ หรือเสียชีวิต นอกจากนี้ ยังมีเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายอีกจำนวนหนึ่งที่ถูกปฏิเสธจากครอบครัว และชุมชนจนต้องร่อนเร่เข้ามาเป็นเหยื่อของขบวนการมนุษยชนในไทย

ถึงแม้การข่มขืนที่เกิดขึ้นในรัฐฉานจะเป็น “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ” แต่ผู้กระทำผิดที่เป็นทหารรัฐบาลพม่า ตั้งแต่ระดับพลทหารไปจนถึงระดับนายทหารผู้บังคับบัญชากลับไม่ถูกพิจารณาคดีและลงโทษแต่อย่างใด ตรงกันข้าม ผู้เสียหาย และครอบครัวที่พยายามทวงถามความยุติธรรมกลับถูกจับกุม สังหาร หรือทำร้ายทรมาน ซึ่งสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง เช่นนี้ทำให้ผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ ไม่กล้าเดินทางกลับไปยังหมู่บ้านเดิมในเขตรัฐฉาน

ผู้แทนของ Shan Human Rights Foundation และ Shan Women's Action Network เรียกร้องให้รัฐบาลไทย และนานาชาติ กดดันให้รัฐบาลพม่ายุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรัฐฉาน รวมทั้งให้มีกระบวนการที่เป็นกลาง และโปร่งใสในการสอบสวนพิจารณาคดีทหารรัฐบาลพม่าที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการข่มขืน และการคุกคามทางเพศ รวมทั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชนรูปแบบอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐฉานโดยเร็ว สำหรับรัฐบาลไทยนั้น ชาวไทยใหญ่เรียกร้องขออย่าให้ผลักดันผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่กลับไปยังพม่า และขอให้ดำเนินบทบาทอย่างสร้างสรรค์ในการหาทางให้รัฐบาลพม่าดำเนินการเจรจาหยุดยิงกับกองทัพรัฐฉาน และชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้สมาชิกของ Shan Human Rights Foundation และ Shan Women's Action Network รวมทั้งองค์กรเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน และช่วยเหลือผู้ลี้ภัยจากพม่า กำลังหาควาวิตกกังวลกับรายงานข่าวว่า รัฐบาลไทยจะกดดันปราบปรามพวกตนเพื่อเป็นเงื่อนไขในการรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่า ซึ่งเรื่องนี้ทำให้รัฐบาลไทยถูกวิจารณ์อย่างรุนแรงจากนานาชาติว่า กำลังร่วมมือกับรัฐบาลพม่าปกปิด “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ” ที่เกิดขึ้นในรัฐฉาน สมาชิกของ Shan Human Rights Foundation และ Shan Women's Action

Network ร้องขอให้คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภาช่วยติดตามตรวจสอบ และทั้กทั้งวงรัฐบาลไทยบนพื้นฐานของหลักมนุษยธรรมด้วย

อนึ่ง ท่าทีในปัจจุบันของรัฐบาลพม่า นั้นยังคงปฏิเสธข้อมูลในรายงานเรื่อง “Licence to Rape” ทั้งนี้ นายวิน อ่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศพม่า กล่าวระหว่างเข้าร่วมการประชุมอาเซียนที่ประเทศบรูไนว่า รัฐบาลพม่าจะติดตามตรวจสอบความจริงเกี่ยวกับ ข้อกล่าวหาดังกล่าว แต่ไม่ได้ระบุรายละเอียด และระยะเวลาที่จะใช้ในการดำเนินการเรื่องนี้แต่อย่างใด

ชายแดนไทย-มาเลเซีย

ปัญหาคนสองสัญชาติ

1. ภูมิหลังอันก่อให้เกิดปัญหาสองสัญชาติ

1.1 ลักษณะของรัฐภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตติดต่อกัน และ
ปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างใกล้ชิด

1.2 ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ที่รัฐนี้เคยตกอยู่ภายใต้
การปกครองของไทยมาก่อน ตั้งแต่อดีตทำให้มีลักษณะของเชื้อชาติ ภาษา
ศาสนาและวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกัน

---

¹ สรุปรการเดินทางไปเยือนและศึกษาคูงาน ณ จังหวัดนราธิวาสและเมืองโกตาบารู ประเทศมาเลเซีย ในระหว่างวันที่ 3 - 4 มีนาคม 2546 โดยเฉลิมชัย ศรีจันทร์ อดีตรองอธิบดีกรมการ

1.3 เมื่ออังกฤษให้เอกราชแก่มาเลเซีย และมาเลเซียได้ประกาศให้บุคคลที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การมีสัญชาติมาจดทะเบียนของสัญชาติได้ เป็นเหตุให้ประชาชนทางภาคใต้ตอนล่างของไทย บางกลุ่มไปขอจดทะเบียนด้วย โดยมีได้สละสัญชาติไทย

1.4 เกิดจากการแข่งขันทางการเมืองภายในประเทศที่มีความรุนแรง เพื่อให้ได้เสียงสนับสนุนทางการเมือง จึงมีการเปิดโอกาสให้คนไทยมุสลิมทางภาคใต้ของไทยเข้าไปทำบัตรประชาชนมาเลเซียได้

1.5 เมื่อรัฐบาลมาเลเซียมีนโยบายให้อภิสิทธิ์แก่คนมุสลิมเพื่อยกระดับฐานะทางสังคม ทำให้ชาวไทยมุสลิมเกิดความคิดว่า ถ้าถือสัญชาติมาเลเซียก็จะได้รับอภิสิทธิ์ดังกล่าวด้วย

2. สถานการณ์ล่าสุด

2.1 บุคคลผู้มีสองสัญชาติ จะไม่เปิดเผยตัวเองจึงเป็นการยากในการระบุจำนวนที่ชัดเจน

2.2 ปัจจุบันก็ยังมีกรณีถือสองสัญชาติอยู่ ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ต่างๆ เช่น การไปรับจ้างทำงานการศึกษา หรือพรรคการเมือง ต้องการเสียงสนับสนุนทางการเมือง

3. ผลกระทบต่อไทย

3.1 ผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ และอาจลุกลามเป็นปัญหาต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

3.2 เป็นกลุ่มเป้าหมายของการโฆษณาชวนเชื่อ และการปลุกกระตมของกลุ่มโจรก่อการร้าย ที่ก่อตั้งขึ้นมาในรูปขบวนการต่างๆ

3.3 เป็นช่องทางของกลุ่มโจรก่อการร้ายที่กระทำผิด แล้วหลบหนีการจับกุมตัวของเจ้าหน้าที่ทางการไทย

3.4 เป็นช่องทางที่จะคอยช่วยเหลือกลุ่มโจรก่อการร้าย เช่น การส่งข่าวความเคลื่อนไหวของทางการไทยที่จะปราบโจรก่อการร้าย

4. ทำทึของทางการไทยต่อปัญหาบุคคลสองสัญชาติ

4.1 ผู้ที่กระทำผิดตามกฎหมายไทย มิใช่ผู้ต้องหาในคดีการเมือง จึงไม่มีฐานะผู้ลี้ภัย

4.2 ฝ่ายไทยขอความร่วมมือให้มาเลเซียถอนสัญชาติมาเลเซียของบุคคลที่มีพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของไทย

4.3 ต้องการให้มาเลเซียเห็นว่าปัญหาาร่วมกัน เนื่องจากเป็นปัญหาในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน

5. ท่าทีของทางการมาเลเซียต่อบัญหาคู่คนสองสัญชาติ

พรรครัฐบาล หรือพรรคอัมโน กล่าวหาว่า พรรคปาส หรือ พรรคฝ่ายค้านใช้บุคคลสองสัญชาติเป็นฐานเสียงในการเลือกตั้ง ทั้งที่บุคคลเหล่านั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การเมือง และความเป็นไปในมาเลเซียเลย แต่มุขมนตรี ผู้นำศาสนาพรรคปาส ได้กล่าวปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าว และเห็นว่าการออกบัตรประชาชนเป็นอำนาจของรัฐบาลกลาง ไม่เกี่ยวกับรัฐบาลของรัฐที่จะเข้าไปก้าวท้าว

แต่ปัญหาการใช้ประโยชน์ของบุคคลสองสัญชาติเป็นฐานเสียงนั้นมีมานานแล้ว ยากที่จะแยกแยะได้ว่ามีจำนวนเท่าใดที่สนับสนุนพรรคร่วมรัฐบาล หรือพรรคฝ่ายค้าน การที่พรรครัฐบาลยกเรื่องนี้เป็นเพียงเหตุผลทางการเมืองเท่านั้น มิใช่เป็นการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง แต่ในปัจจุบันมีแนวทางที่ดีขึ้น เนื่องจากรัฐบาลไทยชี้ให้เห็นว่าเป็นสาเหตุอันนำไปสู่ปัญหาในหลายๆ ด้าน เช่น การก่อการร้าย เป็นต้น จึงน่าจะร่วมมือกันแก้ไข

6. แนวทางการแก้ปัญหา

1. ประสานความเข้าใจกับชาวไทยมุสลิมในด้านต่างๆ ทั้งด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง

2. เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานราชการชายแดนในการแก้ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ ทั้งราชการไทยและมาเลเซีย

7. ข้อสังเกตของคณะกรรมการ

จากข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภูมิหลังทางประวัติศาสตร์หรือสถานการณ์ในปัจจุบัน คณะกรรมการมีข้อสังเกตดังนี้

ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ ณ สถานการณ์ปัจจุบันแทบจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมโดยกว้างแต่อย่างใด ทั้งยังสามารถเกื้อหนุนการค้าทางชีวิตของคนไทยและส่งเสริมการค้าตามแนวชายแดน จึงไม่สมควรที่รัฐบาลจะเข้าไปแทรกแซงบุคคลเหล่านี้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ บุคคลสองสัญชาติโดยส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ประกอบสัมมาอาชีพ ไม่ว่าจะถือก็สัญชาติก็สมควรที่รัฐบาลทุกรัฐบาลจะต้องสนับสนุน แต่สำหรับบุคคลที่เป็นปัญหานั้นสมควรที่รัฐบาลจะต้องควบคุมอย่างเข้มงวด ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีก็สัญชาติก็ตาม ดังนั้น รัฐบาลไทยต้องแสดงท่าทีที่ชัดเจน และประชาสัมพันธ์ให้พี่น้องคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่น้องคนไทยมุสลิมให้เข้าใจว่า รัฐบาลมีเป้าหมายเฉพาะบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมของเราเท่านั้น

แรงงานไทยในรัฐกลันตัน

1. นโยบายแรงงานต่างชาติมาเลเซีย

นโยบายแรงงานต่างชาติในมาเลเซียปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ประเทศมาเลเซียกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากจำนวนประชากรมีน้อยและในระยะหลังเศรษฐกิจของมาเลเซียพัฒนาอย่างรวดเร็ว ปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น แม้จะมีการแก้ไขโดยวิธีการต่างๆ แล้วก็ตาม อีกเหตุผลหนึ่งคือประชากรของมาเลเซียนิยมการรับราชการ หรือทำงานในบริษัทห้างร้านมากกว่าการทำงานใช้แรงงาน

ตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 รัฐบาลมาเลเซียเข้มงวดมากขึ้นในการนำเข้าแรงงานต่างชาติ เพื่อสงวนงานไว้ให้กับคนงานมาเลเซียที่จะถูกเลิกจ้างมากขึ้น เนื่องจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว

หลังจากเกิดเหตุการณ์ในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 รัฐบาลมาเลเซียปรับลดอายุใบอนุญาตเข้าทำงานลงในทุกสาขาที่มีการจ้างแรงงานต่างชาติ ยกเว้นงานผู้ช่วยแม่บ้านเท่านั้น ที่ไม่จำกัดเวลาในการจ้าง

เมื่อ 1 สิงหาคม 2545 รัฐบาลมาเลเซียได้ตรากฎหมายแก้ไขบทลงโทษคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายให้สูงขึ้นมากกว่าเดิม

2. สภาพตลาดแรงงานไทยในรัฐกลันตัน

แรงงานไทยในรัฐกลันตันส่วนใหญ่เป็นแรงงานตามฤดูกาล โดยการใช้บัตรผ่านแดนที่ทางการไทยออกให้ เข้าไปทำงานในสาขาเกษตรกรรม ส่วนใหญ่เข้าไปหางานทำเอง และเป็นการลักลอบเข้าไปทำงานโดยสมัครใจ ในรัฐกลันตันมีแรงงานไทยที่ขึ้นทะเบียนไว้ จำนวน 800 คน แต่คาดว่าจะมีแรงงานไทยที่ผิดกฎหมายทำงานอยู่ในรัฐกลันตัน ประมาณ 10,000 คน แต่ก็ได้รับการผ่อนปรนให้ทำงานต่อไปได้ เพราะไม่ได้ก่อปัญหาให้กับทางการมาเลเซีย

3. สภาพปัญหาแรงงานไทยในรัฐกลันตัน

จากการที่รัฐกลันตันมีนโยบายสนับสนุนการจ้างแรงงานไทย ทำให้แรงงานไทยเข้าไปทำงานมากขึ้น ย่อมเป็นสาเหตุอันก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ปัญหาแรงงานไทยที่เกิดขึ้นบ่อยได้แก่

1) ปัญหาการผิดกฎหมายตรวจคนเข้าเมือง เช่น เข้าไปทำงานโดยไม่มีเอกสารที่ถูกต้อง หรือถูกต้องแต่อยู่เกินกำหนดเวลา หรือไม่มีใบอนุญาตทำงาน เหล่านี้เป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา

2) ปัญหาเรื่องอัตราค่าจ้าง ตลาดแรงงานจะมีอยู่มากในภาคเกษตรกรรมและการบริการ อัตราค่าจ้าง ขึ้นอยู่กับปริมาณของชิ้นงานที่ทำ

ได้หรือกรณีอัตราค่าจ้าง โดยเฉลี่ยต่อวันถือว่าไม่สูงมาก เมื่อหักเป็นค่าภาษีและค่าใช้จ่ายต่างๆ ก็เหลือค่าแรงไม่มากนัก

4. แนวโน้มการจ้างแรงงานไทยในรัฐกลันตัน

นโยบายแรงงานต่างชาติของมาเลเซีย จะเห็นได้ว่ามีความประสงค์จะลดแรงงานต่างชาติ แต่ไม่กระทบต่อแรงงานไทยในรัฐกลันตันมากนักความต้องการแรงงานไทยในรัฐกลันตันยังมีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสาขาเกษตรกรรม และเป็นแรงงานตามฤดูกาล

5. ข้อคิดเห็น

ความต้องการแรงงานต่างชาติของมาเลเซียยังมีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเภทใช้แรงงานหนัก งานบริการ เป็นต้น รัฐบาลมาเลเซียจึงได้ผ่อนปรนนโยบายห้ามนำเข้าแรงงานต่างชาติตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับมาตรการต่างๆ ที่กำหนดขึ้นมาก็มิได้เป็นการกีดกันแรงงานไทย เนื่องจากปริมาณแรงงานไทยในมาเลเซียมีน้อย และส่วนใหญ่แรงงานไทยเป็นประเภทแรงงานตามฤดูกาลเท่านั้น

เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา ควรให้คนที่จะไปทำงานในมาเลเซียได้รับทราบถึงสภาพข้อเท็จจริงต่างๆ ในมาเลเซีย เช่น อัตราค่าจ้าง ความเป็นอยู่ เป็นต้น ตลอดจนกฎหมายของมาเลเซียด้วย ทางการไทยควรตรวจสอบว่าขณะนี้ มีแรงงานไทยที่ติดคุกในมาเลเซียว่ามีจำนวน

เท่าใดสภาพความเป็นอยู่เป็นอย่างไร และควรที่จะได้ประสานความร่วมมือกับทางการมาเลเซียในการดูแลบุคคลเหล่านี้ในแง่สิทธิมนุษยชนด้วย

องค์การระหว่างประเทศ

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ได้พิจารณาเห็นว่า องค์การระหว่างประเทศต่างๆ มีความสำคัญ และเกี่ยวพันกับการกำหนดนโยบายและดำเนินงานของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น เพื่อเป็นการประสานประโยชน์และเพิ่มพูนความสัมพันธ์ คณะกรรมการจึงได้มีมติเดินทางไปเยือนและศึกษาดูงานด้านองค์การระหว่างประเทศ

ในการเดินทางครั้งนี้ คณะเดินทางอันประกอบด้วย กรรมการ ที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมการ ได้มีโอกาสเข้าพบบุคคลต่างๆ ในองค์การที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ World Trade

---

สรุปผลการเดินทางไปเยือนและศึกษาดูงานด้านองค์การระหว่างประเทศ ณ สมาพันธรัฐสวิส
สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณอาณาจักรเบลเยียม และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๘
ธันวาคม ๒๕๔๖ โดย นวรัตน์ วรรณทอง วิทยากรประจำคณะกรรมาธิการ

Organization, European Commission, UN High Commissioner for Refugees, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, The International Court of Justice, Jellinek Clinics Amsterdam, Focus, and European Farmer Coordination

โดยการเดินทางมีประเด็นสำคัญที่มีการยกขึ้นมาหารือดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดยืนและท่าทีของประเทศไทยในการเจรจาการค้าโลกกรอบใหม่ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบการประสานข้อมูลที่ทันทั่วถึง ทั้งฝ่ายผู้แทนรัฐบาลต่อรัฐบาล และองค์กรที่กำหนดนโยบายภายในประเทศ อีกทั้งการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ทั้งนี้ เพื่อประสานประโยชน์ ในการกำหนดยุทธศาสตร์และเนื้อหาการเจรจาเท่าทันกับสถานการณ์

2. การค้าและสิ่งแวดลอม ควรจะมีจุดมุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นข้อกำหนดหรือเงื่อนไขทางด้านการค้า ซึ่งเป็นปัญหาที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่กับสหภาพยุโรป และปัญหาที่มีแนวโน้มจะมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยกรมการพยายามผลักดันให้เกิด ความร่วมมือในด้านการศึกษาวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ การเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจวัดสิ่งตกค้าง ในผลผลิตการเกษตร

3. ผลักดันให้ UNHCR เพิ่มบทบาทในการดำเนินงานในประเทศไทยให้มากขึ้น และให้รัฐบาลยอมรับในข้อมติของสหประชาชาติในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลผู้ลี้ภัย

4. เสนอเรื่อง รายงาน License to Rape ซึ่งจัดทำโดยมูลนิธิ The Shan Human Right Foundation และเครือข่าย The Shan Women's Action Network ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับกองทัพพม่า ใช้การข่มขืนชนกลุ่มน้อยชาวไทยใหญ่ เป็นอาวุธในการทำลายชนกลุ่มน้อยในรัฐฉานทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิการขอให้ทางสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว

5. ข้อเสนอเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลโลก คณะกรรมการสิทธิการพิจารณาเห็นว่า ศาลโลกค่อนข้างมีขอบเขตอำนาจหน้าที่จำกัด ทำให้ไม่สามารถหยิบยกคดีขึ้นมาพิจารณาเองได้ และ ขาดการบังคับตามคำพิพากษา

6. ศูนย์บำบัดผู้ติดยาเสพติดในกรุงอัมสเตอร์ดัม เน้นการดูแลรักษาเริ่มตั้งแต่มุ่งเน้นรักษาผู้ติดยาเสพติด เนื่องจากมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นกว่าผู้ติดยาเสพติด เฮโรอีน กัญชา และอื่นๆ โดยการรักษามีหลายรูปแบบเน้นการเข้าถึงโรงเรียนและทาง Internet

อินโดนีเซีย

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ได้พิจารณาเห็นว่าการเปิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยผู้แทนจากสถาบันนิติบัญญัติอันเป็นตัวแทนของประชาชนนั้น จะเป็นมิติใหม่ใน ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศที่น่าสนใจ อีกทั้ง สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เป็นประเทศในภูมิภาค เอเชียที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และในขณะนี้กำลังประสบปัญหาการก่อการร้าย ซึ่งในการเดินทางครั้งนี้ถือเป็นโอกาสอันดียิ่งที่คณะกรรมการจะ

---

๒ สรปการเดินทางไปเยือนและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ณ สาธารณรัฐ

อินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ ๑9 - 23 ธันวาคม 2545 โดย นวรัตน์ วรรณทอง วิทยากร

ประจำคณะกรรมการ เชียง

ได้มีโอกาสแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจกับเหตุการณ์ระเบิด บนเกาะ
บาห์ลี พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการคงไว้ซึ่งอารยธรรมที่หลากหลาย
ในขณะที่มีการพัฒนา ทางด้านการท่องเที่ยวไปด้วยในเวลาเดียวกัน

ในการเดินทางครั้งนี้ คณะเดินทางประกอบด้วยกรรมการที่
ปรึกษาประจำ คณะกรรมการ ข้าราชการสำนักกรรมการ 2 ผู้ติดตาม
ตลอดจนสื่อมวลชน รวม 17 คน ได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมคารวะ
H.E.Dr.Hassan Wirajuda รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และ
ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ Mr.Alwi Shilhab ประธานพรรคฝ่าย PKB
Mr.Wimar Witoelar อดีตโฆษกรัฐบาล Mr.Gusti Bagus Alit putra รองผู้
ว่าราชการจังหวัดบาห์ลี และผู้นำศาสนาต่าง ๆ ในส่วนของภาคเอกชนได้
สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ Mr.Aburizal Bakrie ประธานหอการ
ค้า รวมถึง H.E. Ralph L.Boyce เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำสา
ธารณรัฐอินโดนีเซีย ทั้งนี้ โดยการอำนวยความสะดวกของ นายชัยยง
สัจจิพานนท์ เอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงจาการ์ตา

จากการเดินทางไปเยือนและกระชับความสัมพันธ์ในคราวนี้
มีรายละเอียดเบื้องต้นที่ ควรพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. สาธารณรัฐอินโดนีเซียยังคงประสบภาวะวิกฤตทั้งทางด้าน
เศรษฐกิจและการเมือง

ในด้านเศรษฐกิจ นอกเหนือจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในภูมิภาคแล้ว สาเหตุหลักน่าจะเกิดจากงบประมาณแผ่นดินส่วนใหญ่กระจายไป สู่ส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้นปัญหาทางด้านช่องว่างของการกระจายรายได้ซึ่งเกิดจากช่องว่างในการพัฒนา

นอกจากนั้น กิจการส่วนใหญ่ของชาวอินโดนีเซียกำลังถูกควบคุมโดยชาวต่างชาติ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ธุรกิจก็ถูกเปลี่ยนมือเป็นของต่างชาติ โดยเฉพาะกิจการสำคัญ ๆ เช่น กิจการโทรคมนาคม อีกทั้งหน่วยงานของรัฐบาลที่ดูแลการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจก็ไม่ได้รับความไว้วางใจ เนื่องจากปัญหาทุจริต ขาดความโปร่งใส

ในด้านการเมือง รัฐบาลขาดความเด็ดขาดในการบริหารงาน ก่อให้เกิดความแตกแยกในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติทำให้ในขณะนี้การเมืองในอินโดนีเซียยังไม่สงบนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สังคมกำลังปรับตัวเพื่อให้เข้ากับกระแสประชาธิปไตย ซึ่งยังคงเป็นของใหม่ เนื่องจากฐานของสังคมเป็นลักษณะผูกขาดมานาน และยึดติดระบบอุปถัมภ์

2. ปัญหาการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นเริ่มตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน 2544 ระเบิด ตึกในนิวยอร์กจนกระทั่งเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2545 ที่ผ่านมา บนเกาะบาหลีส่งผลกระทบอย่างมาก ต่อสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

- ปัญหาการก่อการร้ายทำให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศอันตราย เป็นแหล่งของผู้ก่อการร้ายทั้ง ๆ ที่สาธารณรัฐอินโดนีเซียพยายามต่อต้านการก่อการร้าย และใส่ใจปัญหาดังกล่าวมาตลอด มิใช่เพียงแต่การต่อต้านกลุ่มผู้ก่อการร้ายตามกระแสกดดันของสหรัฐอเมริกา เท่านั้น

- ปัญหาการก่อการร้ายส่งผลกระทบต่ออย่างหนักต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยเฉพาะบนเกาะบาหลี จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเป็นจำนวนมาก สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มีแต่ผู้ขายขาดกำลังซื้อของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

3. สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือศาสนาอิสลาม แต่ที่ น่าสนใจคือแนวความคิดของพรรค PKB ซึ่งมีจุดกำเนิดมาจากองค์กรทางศาสนาที่มีอิทธิพลระหึมมาน วาฮิดเป็นผู้นำมีสมาชิกพรรคซึ่งในขณะนี้เป็นพรรคใหญ่ที่มีอิทธิพลมากแม้ไม่ใช่รัฐบาล แต่ก็ไม่ยอมรับว่า ตัวเองเป็นพรรคฝ่ายค้าน เพราะไม่ได้กำหนดจุดยืนในทางตรงกันข้ามกับรัฐบาลในทุก ๆ เรื่อง ทั้งนี้สุดแท้ แต่กรณี

พรรค PKB กลับไม่ใช่พรรคที่สุโดตงที่รับสมาชิกแต่ชาวมุสลิมเท่านั้นแต่ได้แสดงให้เห็นว่ามีสมาชิกพรรคที่มาจากทุกศาสนา มีความหลากหลายไม่ปิดกัน พรรค PKB ไม่ชุนโยบายใช้ศาสนา อิสลามใน

ระดับชาติ แต่กลับเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในระบบ พหุสังคม และดำเนินนโยบายเพื่อประโยชน์โดยรวมของประเทศ

4. ภาพสะท้อนที่น่าสนใจของการดำรงไว้ซึ่งอารยธรรมที่ตั้งามบน เกาะบาหลี่คือศาสนาฮินดู ที่ชาวบาหลี่ยึดมั่น โดยมี 3 ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันอย่างดีคือ

- ความสัมพันธ์ระหว่างเทพเจ้ากับคน
- ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน
- ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม

จากการประสาน 3 ความสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสมลงตัว ทำให้ บาหลี่มีบุคลิกเฉพาะตัวที่น่าเป็นแบบอย่างในความพยายามรักษาความรุ่งเรืองในอดีตได้ดี อีกทั้ง ภาครัฐได้มีการดำเนินการควบคุมอย่างเข้มงวดกับผังอาคารบ้านเรือน ทำให้ยังคงมีสถาปัตยกรรมแบบบาหลี่ให้เห็นอยู่ตลอดทั้งเมือง

5. สื่อมวลชนในสมัยของนางเมฆาวดี ชูการ์โนบุตรี กลายเป็นผู้ชี้นำสังคมเพราะมีการ เปิดกว้างผัดกับยุคของซูฮาร์โต ซึ่งสื่อมวลชนถูกปิดกั้น แต่อย่างไรก็ตามเสรีภาพที่ได้มาทำให้สื่อมวลชนค่อนข้างขาดทิศทาง ซึ่งคงต้องใช้เวลาพอสมควรในการค้นหาแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

6. ด้านความร่วมมือระหว่างไทย - อินโดนีเซีย ในด้านการลงทุน นั้นน่าจะยังคงมีโอกาส อีกมาก เพราะในขณะนี้มีกลุ่มนักธุรกิจไทยเพียงไม่กี่กลุ่มที่สนใจเข้ามาลงทุนในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย คือ เครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งเป็นเพียงภาคอุตสาหกรรมเกษตร ในขณะที่ภาคบริการและธุรกิจอื่นๆ ยัง ไม่เป็นที่สนใจ

7. ความร่วมมือทางด้านการท่องเที่ยว ขอให้ไทยช่วยประชาสัมพันธ์ต่อโลกภายนอกว่า สาธารณรัฐอินโดนีเซียปลอดภัยและยังคงมีความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลก

8. ประเด็นการค้าเสรีไทย - จีนนั้น อินโดนีเซียมีความกังวลเช่นเดียวกันและคิดว่าต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง และต้องสร้างความพร้อมภายในประเทศของตนเองก่อน มิฉะนั้นผลกระทบอย่างรุนแรงจะเกิดขึ้นแน่นอน ซึ่งรัฐบาลควรศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบ เพื่อเป็นแนวทางในการรับกระแสการเปิดการค้าเสรี

ข้อกังวลเรื่องซูจี

จากเหตุการณ์ชุมนุมใจมตีชบวณรดยนต์ของนางออง ซาน ซูจี เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2546 ขณะอยู่ระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกพรรคสันนิบาตประชาธิปไตยทางภาคเหนือพม่า ซึ่งนำไปสู่การควบคุมตัวนางออง ซาน ซูจี และสมาชิกพรรคสันนิบาตประชาธิปไตย 18 คน ที่ร่วมเดินทางไปด้วย รวมทั้งยังมีผู้บาดเจ็บ และเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ รัฐบาลพม่ายังปิดสำนักงานใหญ่ และสาขาต่าง ๆ ทั้งหมดของพรรคสันนิบาตประชาธิปไตยอย่างไม่มีกำหนดนั้น คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา จึงได้ออกแถลงการณ์ในกรณีดังกล่าวนี้

กรรมการฯ รู้สึกเศร้าสลดใจ และมีความกังวลใจอย่างยิ่งต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อนางออง ซาน ซูจี ซึ่งเป็นผู้นำพรรคการ

การออกแถลงการณ์ของคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา

เมืองที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนเมื่อปี 2533 และเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางทั่วโลกว่า เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างสันติ

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ขอประณามการกระทำของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ทั้งเบื้องหน้า และเบื้องหลังตลอดจนความล้มเหลวของรัฐบาลพม่าในการสร้างบรรยากาศทางการเมืองที่ไม่สามารถให้ความปลอดภัยแก่นางออกซาน ซูจี และสมาชิกพรรคสันนิบาตประชาธิปไตยในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งของข้อตกลงในกระบวนการเจรจา เพื่อสร้างความปรองดองแห่งชาติในพม่าที่ริเริ่มขึ้นภายใต้การสนับสนุนของสหประชาชาติเมื่อเดือนตุลาคม 2543

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ขอเรียกร้องให้รัฐบาลพม่าดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีต่อกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ทั้งเบื้องหน้า และเบื้องหลังอย่างโปร่งใส รวมทั้งเรียกร้องให้รัฐบาลพม่าตรวจสอบ และชี้แจงข้อมูลตามที่ปรากฏรายงานข่าวว่าสมาชิกของสมาคมเพื่อเอกภาพ และการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลทหารพม่าเมื่อปี 1993 เป็นแกนนำในเหตุการณ์ ชุมโจมติ ขบวนการยนต์ของนางออกซาน ซูจี เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว รวมทั้งการข่มขู่และทำร้ายสมาชิกพรรคสันนิบาตประชาธิปไตยที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ขอแสดงความห่วงใยต่อสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของนางอองซาน ซูจี และสมาชิกพรรคสันนิบาตประชาธิปไตย เพราะปรากฏรายงานข่าวว่า นางอองซาน ซูจี ได้รับบาดเจ็บและจนถึงขณะนี้ รัฐบาลพม่ายังไม่เปิดเผยสถานที่ควบคุมตัวนางอองซาน ซูจี และสมาชิกพรรคสันนิบาตประชาธิปไตย

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ขอเรียกร้องให้ รัฐบาลพม่าปล่อยตัวนางออง ซาน ซูจี และสมาชิกพรรคสันนิบาตประชาธิปไตยเป็นอิสระโดยทันที และไม่มีเงื่อนไข รวมทั้งอนุญาตให้นางออง ซาน ซูจี และสมาชิกพรรคสันนิบาตประชาธิปไตย รวมทั้งพรรคการเมืองอื่น ๆ สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นประชาธิปไตย และสันติภาพในพม่าได้อย่างปลอดภัยปราศจากการข่มขู่คุกคามทุกรูปแบบ

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา มีความเห็นว่า รัฐบาลไทย และรัฐบาลสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องดำเนินการทางการทูตอย่างแข็งขันในทันทีเพื่อชักจูงให้รัฐบาลพม่าฟื้นฟูบรรยากาศทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อกระบวนการเจรจาเพื่อสร้างความปรองดองแห่งชาติ สันติภาพ และประชาธิปไตยโดยเร็วที่สุด เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้มีผลกระทบจำกัดอยู่เฉพาะภายในพม่า แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การกดขี่ทางการเมืองความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ และปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลพม่าส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในทางความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ และภาพพจน์ในสายตาประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะไทย ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิดได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาความไม่สงบตามแนวชายแดน และการทะลักเข้ามาของผู้อพยพ การไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ในพม่า โดยอ้างหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในนั้น เป็นนโยบายที่ต้องทบทวน และไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

สมาคมอิสลาม

วันนี้ นายเด่น โต๊ะมีนา ได้มาร่วมประชุมกับคณะกรรมการ
วิชาการต่างประเทศ เพื่อให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ใน
ภาคใต้กับเรื่องการก่อการร้ายโดยมีประเด็นข้อสังเกตที่เกิดขึ้นดังนี้

1. เจมาห์ อิสลามียะห์ (JI) โดยความหมายแล้ว หมายถึง
ถึง สมาคมอิสลาม ซึ่งมีอยู่ในหลายประเทศ และในประเทศไทยก็มีหลาย
แห่ง รัฐไทยจึงไม่ควรอธิบายว่า JI ในอินโดนีเซียกับ JI ในไทยเป็นกลุ่มที่
เชื่อมโยงกัน หรือ JI ในไทยหรือสมาคมอิสลามในไทย มีความเกี่ยวข้องกับ
การก่อการร้ายแบบเหมารวม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของพี่น้อง
มุสลิมเป็นอย่างมาก ดังนั้น การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ต้องระมัดระวัง

เป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งก็คือหลักฐานต้องชัดเจนมิใช่เป็นการกล่าวหาอย่างเลื่อนลอย

2. ดูเหมือนว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมามีความพยายามจากมหาอำนาจบางประเทศที่จะสร้างให้ประเทศไทยเป็นแหล่งพักพิง หรือการดำเนินการของผู้ก่อการร้าย รวมทั้งมีประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศที่ใช้เรื่องนี้ลดความน่าเชื่อถือของประเทศไทย คงต้องใช้ความระมัดระวัง มิฉะนั้นประเทศไทยจะกลายเป็นเหยื่อ

3. มีเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอธิบายให้เรื่องการก่อการร้ายไปเชื่อมโยงกับเงินสนับสนุนจากต่างชาติ ซึ่งจะทำให้กลายเป็นเรื่องใหญ่โตเป็นขบวนการ แต่โดยข้อเท็จจริง เงินดังกล่าวได้ถูกยกเลิกการใช้ไปแล้วจึงถือว่าไม่มีค่าอะไรสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเชื่อมโยงเรื่องทั้งสองเรื่องเข้าด้วยกันอย่างมีวาระซ่อนเร้น

กรรมวิธีการการต่างประเทศ วุฒิสภา

อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์

ในทางทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่าง สถาบันนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีผลทำให้การตัดสินใจทางนโยบายต่างๆ (policy decision making) รวมทั้งนโยบายต่างประเทศ มี ประสิทธิภาพ สมดุลและประโยชน์สูงสุดจะตกอยู่กับประชาชน

ทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดังกล่าว สามารถปรับใช้ได้กับกระบวนการตัดสินใจทางด้านนโยบายของ

---

¹ มติชนสุดสัปดาห์ 16 -22 กันยายน 2545

ประเทศที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตย และมีระบบรัฐสภา (parliamentary system) แข็งแรง อันได้แก่ประเทศในยุโรปตะวันตกเช่น อังกฤษ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย หรือประเทศที่ใช้ระบบประธานาธิบดี เช่นสหรัฐอเมริกาที่มีการปรับดุลยภาพระหว่างรัฐสภาทั้งสภาล่างและสภาสูงและอำนาจฝ่ายบริหาร

ประสิทธิภาพ ดุลยภาพและผลประโยชน์ของประชาชน ในกระบวนการกำหนดนโยบายที่เกิดขึ้นจากระบบการควานอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและประชาชนเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปและมีการต่อสู้กันในเชิงนโยบายอย่างสำคัญ อีกทั้งระบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองต่างๆก็ไม่เป็นไปตามรูปแบบข้างต้นนักในกลุ่มประเทศโลกที่ 3 (Third World Countries) รวมทั้งประเทศไทยด้วย

กระบวนการกำหนดนโยบายระหว่างสถาบันทางการเมืองต่างๆที่ไม่สมดุลย์นักในประเทศโลกที่ 3 จะเห็นได้อยู่ตลอดจวบจนปัจจุบันคือ บทบาทและการแทรกแซงของสถาบันข้าราชการโดยเฉพาะสถาบันทหารในการกำหนดนโยบายโดยเฉพาะนโยบายด้านความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งดำเนินไปภายใต้ความอ่อนแอของสถาบันรัฐสภาและระบบการตรวจสอบนโยบายของรัฐสภาด้วย

ในกรณีของไทยก็อยู่ในสภาพเดียวกัน แต่กระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากด้วยอันตึงตัวของรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2540 และสปีริตของการปฏิรูปการเมืองหลังปีพ.ศ. 2535 เป็นต้นมา บทบาทของกรมการการต่างประเทศวุฒิสภา เป็นบทบาทใหม่ของสถาบันรัฐสภาในการตรวจสอบการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล และการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศ แต่บทบาทดังกล่าวก็อยู่ได้ไม่นาน พลังของกรมการการต่างประเทศวุฒิสภาได้ถูกกระแสต้านและวิตรอนลงอย่างมากด้วยเหตุผลหลายประการ

ความแตกต่างทางนโยบาย ภายหลังจากการเลือกตั้งวุฒิสภาครั้งแรกในปี 2543 ในระยะแรกหลายฝ่ายได้ฝากความหวังต่อการเป็นสถาบันการเมืองใหม่เพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลในยุคปฏิรูปการเมืองของวุฒิสภาเป็นอย่างมาก เพราะในช่วงแรกมีวุฒิสภาที่ได้รับเลือกเข้ามาเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีแนวความคิดและผลงานที่ก้าวหน้าได้รับเลือกเข้ามาจำนวนหนึ่ง แต่เมื่อมีการเลือกตั้งวุฒิสภาหลายรอบเข้าผลสรุปโดยรวมของสมาชิกวุฒิสภากลับประกอบด้วย อดีตข้าราชการ อดีตนักการเมืองเก่า รวมทั้งญาติพี่น้องหรือคนในครอบครัวของนักการเมืองเก่าเสียเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ พฤติกรรมทางการเมือง เรื่องส่วนตัวและการแย่งชิงผลประโยชน์ทางการเมืองได้ลบภาพอันสวยงามหรือของวุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งลงไปมาก ในที่สุด ไม่มีผู้ใดแยกแยะความแตกต่างระหว่างนักเลือกตั้งและนักการเมืองในระบบเท่ากับวุฒิสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งได้ แต่ครั้งย้อนกลับไปค้นหาค้นหาพื้นฐานของวุฒิสภาซึ่งคือ การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ปรากฏว่า กรรมวิธีการการต่าง ประเทศ วุฒิสภาทำหน้าที่นั้นได้ในระดับที่น่าพอใจ

การตรวจสอบการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล จากคำแถลงนโยบายของรัฐบาลก็ดี การทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงาน ของ รัฐบาลด้านการต่างประเทศโดยระบบคำให้การต่อกรรมวิธีการการต่าง ประเทศ วุฒิสภาจากบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องซึ่งดำเนิน โดยสม่ำเสมอ นับว่าได้ผลดีเกินคาด

ความคิดเห็น ท้าที่ ข้อเสนอแนะต่างๆของกรรมวิธีการต่าง ประเทศ วุฒิสภาไม่เคยเป็นไปในทิศทางเดียวกับรัฐบาลเลยซึ่งก็ควรเป็นเช่นนั้น อันได้แก่

- ท้าที่ของกรรมวิธีการการต่าง ประเทศต่อรัฐบาลอิสระ
เอลในกรณีปัญหาปาเลสไตน์

-ทำที่ของกรมการการต่างประเทศต่อปัญหา
เรียนไทยในปากีสถาน

-ทำที่ของกรมการการต่างประเทศต่อกฎหมาย
ฟาร์ม แอ็กและผลกระทบต่อชาวนาไทย

ฯลฯ

ทำที่ที่คงเส้นคงวาแต่อยู่ตรงกันข้ามกับรัฐบาลเสมอมา
คือ ข้อเสนอว่าด้วยการใช้หลักการทางด้านสิทธิมนุษยชนของไทยต่อพม่า
ซึ่งแน่นอนเป็นที่สวนทางกับรัฐบาลไทยที่เน้นการรีบเร่งเสริมสร้าง
ความสัมพันธ์อันดีต่อพม่าโดยใช้การทูตส่วนตัว การให้ความช่วยเหลือทาง
เศรษฐกิจโดยเฉพาะเงินต่อรัฐบาลทหารพม่าโดยมีจุดมุ่งเน้นที่เป้าหมาย
ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

ทำที่ที่ตรงกันข้ามกันต่อพม่าระหว่างรัฐบาลกับกรมการการต่างประเทศ
ดูมิสภานำมาซึ่งความแตกหักและแรงต้านทาน
ระหว่างสถาบันการเมืองทั้งสองนี้อย่างชัดเจน และจะทวีความรุนแรงไป
เรื่อยๆ ความขัดแย้งและแรงต้านทาน

ในที่สุด ความขัดแย้งทางนโยบายต่อพม่าระหว่างรัฐ
บาลไทยกับกรมการการต่างประเทศ ดูมิสภาก็ชัดเจนขึ้น ในขณะที่

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่ารุนแรงถึงให้อาตุรเข้าต่อสู้กันและเกิดขึ้นอย่างง่ายดายซ้ำแล้วซ้ำเล่า แต่รัฐบาลไทยปัจจุบันใช้วิธีต่าง ๆ นานา ที่เอากอเอาใจต่อรัฐบาลพม่าเช่น การเจรจาทางการทูต การใช้โทรศัพท์สายตรง การเดินทางไปพบผู้นำระดับสูงของพม่าถึงกรุงย่างกุ้ง การขอร้องให้ทางการพม่าให้ช่วยเปิดด่านชายแดนไทย-พม่า การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผู้นำกองทัพเพื่อลดความไม่พอใจของทางการพม่า ฯลฯ

คงจำกันได้ ผู้นำบางคนของไทยเสนอให้คณะรัฐมนตรีทั้งคณะให้การต้อนรับทางการพม่า ! ทางการไทยได้ให้เงินแก่ทางการพม่ามูลค่าถึง 32000 ล้านบาทเป็นค่าก๊าซ สร้างถนน ให้เงินแก่ทางการพม่ามูลค่ากว่า 400 ล้านบาทเพื่อเป็นเงินอุดหนุนการปราบปรามยาเสพติด แต่ประธานกรรมการการต่างประเทศของไทยได้กล่าวว่า เท่าที่รู้มาเงินช่วยเหลือของไทยที่ให้ไปนั้นทางการพม่านำไปซื้อเครื่องบินเพื่อเตรียมรบกับไทย (มติชนรายวัน 6 กันยายน 2545 หน้า 15)

นโยบายที่อ่อนโยนของไทยเพิ่มทวีขึ้นแต่ท่าที่แข็งกร้าวของผู้นำระดับสูงของพม่าก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้าม จุดยืนทางนโยบายต่อพม่าของกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภาแตกต่างจากทางการไทยเป็นอย่างมาก

กรรมวิธีการการต่างประเทศ วุฒิสภาได้เรียกร้องและแสวงหาคำตอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของทางการพม่ามาตั้งแต่ต้น และที่สำคัญมากคือ กรรมวิธีการฯได้เรียกร้องให้ทางหน่วยงานความมั่นคงไทยเปิดเผยการจับกุมนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยชาวพม่าที่อำเภอสังขละบุรี

ครั้นเมื่อคณะกรรมวิธีการฯได้เดินทางไปศึกษาสถานการณ์ชายแดนไทย-พม่าอันเป็นผลกระทบจากการสู้รบของทหารพม่าและกองทัพฉานเมื่อวันที่ 15 สิงหาคมที่ผ่านมา รัฐมนตรีของพม่า 4 คนได้ออกมาโจมตีการสืบหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนของทางการพม่าและรัฐมนตรีของพม่าได้กล่าวหาว่าประธานกรรมวิธีการคืออาจารย์ ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณได้ให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มกองกำลังกู้ชาติรัฐฉานซึ่งพม่าเรียกว่า SURA nacro-terrorist คือทางการพม่าใช้แนวคิดการต่อต้านการก่อการร้ายที่นำโดยสหรัฐฯมาใช้กับผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลพม่า นั่นเองมาเหมารวมฝ่ายต่อต้านรัฐบาลพม่า รวมทั้งกรรมวิธีการในสถาบัน รัฐสภาของไทยด้วย

ในไม่ช้า ทางการไทยก็จะรับลูกต่อจากทางการพม่าโดยทำลายกระบวนการถ่วงดุลทางนโยบายของไทยโดยเริ่มต้นรวมสภกรรมวิธีการชุดนี้ เราจะค้นหาผลประโยชน์ของชาติไม่ได้จากนโยบายของรัฐบาลอีกต่อไปแล้ว

ปัญหาและทางออกในความสัมพันธ์ไทยกับพม่า

ชาณุวิทย์ เกษตรศิริ

ผู้อำนวยการโครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค (อบศ 5)

ความเข้าใจผิด “นิรันดร” หรือ?

มีคำพังเพยเก่าอยู่คำหนึ่ง คือ “every country needs an enemy” หรือแปลเป็นไทยว่า “ทุกประเทศต้องการศัตรู” ถ้าจะตีความหมายให้ชัดเจนก็คือ แต่ละประเทศมักมีศัตรูของตนไว้ บางทีก็เป็นศัตรูจริงๆ บางทีก็เป็นศัตรูหลอกๆ และก็บ่อยครั้งที่เดิยวที่ชนชั้นนำ “สร้าง” และ “ผลิต” ศัตรูขึ้นมา เพื่อผลประโยชน์ในการครองอำนาจทั้งทางการเมือง

บรรณาธิการได้รับบทความนี้ผ่านการส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ในต้นเดือนมิถุนายน 2545 และขออนุญาตเผยแพร่ต่อสาธารณะไว้ ณ โอกาสนี้

เมืองทางเศรษฐกิจ และ/หรือธุรกิจการค้า ในทางการเมือง และ/หรือในทางธุรกิจ (โดยอย่างยิ่งในปัจจุบัน) ดูเหมือน“พม่า”ดูจะเป็น“ศัตรู”ที่“เลวที่สุด” แต่ก็“มีประโยชน์ที่สุด”ใช้เป็น“แพะ”ก็ได้ ใช้เป็นที่ปล่อยอารมณ์“ความเครียด”ก็ดี พม่าได้กลายเป็น“ศัตรูนิรันดร์”ปรากฏตัวและ“ถูกผลิต”ซ้ำแล้วซ้ำอีก ทั้งในหนังสือตำราเรียน ในนวนิยาย (อิงประวัติศาสตร์) ละคอน เพลง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ และ ฯลฯ และ ฯลฯ ดังนั้นสงครามแข่งขันช่วงชิงความเป็นใหญ่บนภาคพื้นแผ่นดินอุษาคเนย์ ระหว่างกษัตริย์และอาณาจักร เช่น อยุธยา กับอังวะหรือหงสาวดี ก็ถูกทำให้เข้าใจผิดมานานแสนนานนับศตวรรษว่านี่คือ สงครามระหว่าง“ชาติ”และ“ชนชาติ”หรือ“เชื้อชาติ”กลายเป็นเรื่องของ“ไทยรบพม่า”หรือ“พม่ารบไทย”หาใช่อังวะรบอยุธยา หรืออยุธยารบหงสาวดีไม่ ถูกนำมา“ผลิต”ได้ซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยข้ออ้างของ“ความรัก”อันใดก็ไม่ยั่งยืน เท่ากับความ“รักชาติ”แต่ในทางกลับกัน (ทั้งรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม) ก็สร้าง“ความเกลียดชัง”ขึ้นในหัวใจของ“ชนชาวไทย”ผลอาจจะตั้งแต่ก่อนวัยเรียนด้วยซ้ำไป ส่งผลให้เกิด“อีเมลแห่งความเกลียดชัง”(ในกลุ่มผู้มีการศึกษาและไฮเทค) อย่างไม่น่าเชื่อในอินเทอร์เน็ต และ/หรือบรรดา“ดอทคอม”ทั้งหลายทั้งปวงอย่างน่าวิตกยิ่งอยู่ระยะหนึ่ง (ภายหลังที่กะเหรี่ยง (ที่มักถูกเหมารวมว่าเป็นพม่า) บุกรเข้ายึดโรงพยาบาลที่จังหวัดราชบุรีเมื่อต้นปี 2544 และก็ถูกกระทำ“วิสามัญฆาตกรรม”ไป

ตามระเบียบ)แน่นอน ถ้าแก้ “กระบวนทัศน์” นี้ไม่ได้ ถ้า “คิดใหม่” ไม่ได้ว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต หรือที่ถูกสร้างว่าเกิดขึ้นในอดีตเป็นเรื่องของกษัตริย์และ “รัฐอาณาจักร” (ภาครรัฐ) หาใช่เรื่องของประชาชนคนไทยกับประชาชนคนพม่าและ “รัฐชาติ” (ภาคราษฎร์) ก็คง “ทำอะไรใหม่” ที่จะ “อยู่ร่วมกันอย่างสันติ” ในภูมิภาคอุษาคเนย์และสร้าง “สปีดแห่งอาเซียน” ไม่ได้ เช่นกัน

ความสัมพันธ์ไทย-พม่า: ไกลแสนใกล้ แต่ก็ไกลแสนไกล นโยบายความสัมพันธ์กับต่างประเทศของ “รัฐอาณาจักร” อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์ ถือความมั่นคงทางการเมืองเป็นเรื่องสำคัญสุด ดังนั้นในการป้องกัน “ราชอาณาจักร” (ขออย่าว่าไม่ใช่ชาติ เพราะ “ชาติ” ยังหาได้ถูก “จินตนาการ” และ “สร้าง” หรือ “ปลุก” ขึ้นมาในสมัยนั้นไม่) ก็คือการหาเกราะกันป้องกันตน ไม่น่าสงสัยเลยที่ผู้คนที่อยู่ระหว่างกลางชายขอบของอาณาจักร อย่างมอญ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ จะถูกใช้เป็น “กันชน” มา นานนับร้อยปี ตั้งแต่มหาเดรดันจ๋อง จนกระทั่งถึงโบเมียะและอุอุตะมะ อาณาจักรของกษัตริย์พม่าคลายความสำคัญไปเมื่อรอบบ้านเราถูก “อาณานิคมมาภิวัตน์” ไปกันหมด และเราก็เล่นเกมนโยบายฯ เพื่อความอยู่รอด “ลู่ไปกับลม” (ของมหาอำนาจ) ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ฝรั่งเศส (ยุคอาณานิคม) ญี่ปุ่น (ยุคสงครามโลก) สหรัฐอเมริกา (ยุคสงครามเย็น) และจีน (ที่ยังอ้างว่าเป็น “คอมมิวนิสต์”) อยู่ในยุคโลกาภิวัตน์) 100 ปีที่ผ่านมา

เราคงจะไม่ต้องสนใจกับ “ผู้คนจริงๆและเล็กๆน้อยๆ” ที่อยู่รอบบ้านเราเท่าไรไม่ว่าจะเป็นพม่า ลาว เขมร หรือเวียดนาม

แต่การสิ้นสุดของระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม กับการ “ผงาด” ของเศรษฐกิจการตลาด ทำให้นักโลกาภิวัตน์ไฮเทคนายทุนชาติ และข้ามชาติ พร้อมกับเศรษฐกิจ “ฟองสบู่” และ “ความอัศจรรย์แห่งเอเชีย” (ที่ไทยเกือบจะได้เป็น “นิคส์”) นั้นทำให้นโยบายต่างประเทศที่มาพร้อมกับ “การเปลี่ยนสนามรบให้เป็นตลาดการค้า” เปลี่ยนจากจุดของ “ความมั่นคงทางการเมือง” มาเป็น “เศรษฐกิจการตลาด” เปลี่ยนจากคบกัน “ห่างๆ” กับรัฐบาลเผด็จการทหารในอย่างกึ่ง รักษามิตรไมตรีกับชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนเอาไว้ มาเป็นสนิทแนบแน่นโทรศัพท์พูดคุยกัน ดิกออลพีกัน กับ “สล็อก” (SLORC) หรือ “สปีด” (SPDC) ที่ทำให้รัฐบาลทหารพม่าสามารถผลักดันให้ “ปัญหาชนกลุ่มน้อย” ของตนทะลักข้ามแดนเข้ามา กลายมาเป็น “ปัญหาชนกลุ่มน้อย” ของไทยไปโดยปริยายในที่สุด เราไม่ทราบที่เรียกกันว่า “แรงงานเถื่อน ผู้อพยพลี้ภัย โสเภณี และลูกเด็กเล็กแดงชาวพม่า” (ซึ่งความจริงเป็นมอญ กะเหรี่ยง ไทใหญ่เสียมากกว่าคนพม่า) ตามแนวชายแดนและ/หรือที่อยู่ลึกเข้ามาตามเมืองใหญ่ และสำคัญๆรอบพระนครนั้นมีจำนวนเท่าใด ตัวเลขนี้ถูกขยายใหญ่โตตั้งแต่ 1 ถึง 2-3 ล้านอย่างน่าสะพึงกลัว นับแต่สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ด้วยการนำของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธในฐานะทั้ง ผบ.ทบ.

และ ผบ.สส. ในยุคปลายทศวรรษ 1980s นั้น กล่าวได้ว่าได้มี “การคิดใหม่และทำใหม่” กับพรมแดนด้านตะวันตก กลายเป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบายความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านโดยเกือบจะสิ้นเชิง บรรดานักธุรกิจการค้า นักการเมือง นักเลือกตั้ง มาเพียงท้องถิ่นก็เข้าร่วมอย่างแข็งขัน และแล้วทรัพยากรธรรมชาติและ/หรือทรัพย์สินสมบัติของพม่าที่ “ถูกดองและแช่แข็ง” ไว้หลายทศวรรษหลังเอกราช ก็ทะลักไหลเข้ามาช่วย “สูบฉีด” เศรษฐกิจฟองสบู่ของไทยให้โชติช่วงชัชวาล คงไม่ต้องกล่าวซ้ำอีกว่านโยบายไทยต่อพม่าแต่นั้นมาถูกนำโดย “เศรษฐกิจการตลาด” และผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นหลักนำ เคยเชื่อกันนักกันหนาว่า “เศรษฐกิจการตลาด” ตามทฤษฎีและนโยบายแบบ อดัม สมิธ หรือ “เสรีนิยม” ที่มี “มือที่มองไม่เห็นไม่ได้” จะช่วยจัดการให้ทุกอย่างเป็น “ระบบ” ลงตัว ทุกคนได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน เจริญก้าวหน้า มีสันติสุขร่วมกัน ดังนั้น การล่มสลายของ “สังคมนิยม” ศัตรูของ “เสรีนิยม” นั้นต้องนำมาซึ่ง “ระเบียบใหม่” ของโลก แต่เราก็เห็นกันว่าการณ์กลับตรงกันข้าม ในอนุภาคเนย์แทบทุกประเทศอาเซียนเต็มไปด้วย “ความไร้ระเบียบใหม่” อย่างไม่น่าเชื่อ เศรษฐกิจย่ำแย่ การก่อการร้าย และปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนากลับทวีความรุนแรงขึ้น และพรมแดนด้านตะวันตกของไทยก็กลายเป็นปัญหาอันใหญ่หลวงของประเทศชาติไปโดยปริยาย แล้วเราจะทำอย่างไรกันดีเล่า What is to be done?

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาพรมแดนด้านตะวันตกดังต่อไปนี้ ขอให้ถือว่าเป็น “นโยบายเพื่อนบ้านที่ดี” (good neighbor policy) โดยมี ข้อเสนอ ข้อคิด และทางออกดังต่อไปนี้ คือ

ด้านการเมืองและการต่างประเทศ

1. จำต้องสร้างนโยบายความสัมพันธ์ให้มีลักษณะ “รอบด้าน” ไม่เน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งจนเกินไป ไม่ว่าจะเป็นเพียงผลประโยชน์ทางการเมือง หรือทางเศรษฐกิจ นโยบายนี้จำต้องเป็นนโยบายเพื่อ “ประเทศไทย” และ/หรือ “มนุษยชาติ” หาใช่เพื่อคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะไม่ พร้อมทั้งต้องจัดลำดับความสำคัญและวาระของปัญหาต่างๆโดยรวม
2. จำต้องผลักดันให้เกิดการปรองดองและประชาธิปไตยขึ้นในพม่า ทั้งฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน และฝ่ายชนกลุ่มน้อย
3. จำอาศัยความเป็นมิตรและ/หรือความสนิทสนมส่วนบุคคล ให้เกิดผลในหลักการข้อที่ 1 โดยไม่ถูกตีความให้กลายเป็น “จุดอ่อน” ของไทยและ/หรือการหวังผลประโยชน์อะไรก็ตามในระยะสั้น
4. จำต้องผลักดันให้องค์กรอาเซียนมีบทบาทในทางสร้างสรรค์ และเป็นตัวกลางในการแก้ไขปัญหาของภูมิภาคลดภาพพจน์

ของการเป็นเพียง “เสือกระดาษ” และเป็นเพียง “ที่ประชุม” พบปะสังสรรค์ของนักการเมืองและ/หรือเทคโนโลยีในแครด

ด้านเศรษฐกิจ

1. จักต้องผลักดันให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสันติสุขในพม่า ให้มีความเท่าเทียมกับประเทศชั้นนำในกลุ่มอาเซียน
2. จักต้องส่งเสริมให้พม่าเรียนรู้จากบทเรียนของความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของบางประเทศในอาเซียน ทั้งนี้เพื่อป้องกัน “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” และผลเสียที่ตามมาในภูมิภาคนี้
3. จักต้องผลักดันให้มีการค้าขายแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจการตลาดที่เป็นธรรมและยั่งยืน ไม่เอาัดเอาเปรียบในลักษณะ “ตีหัวเข้าบ้าน”
4. จักต้องส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจระยะยาวมากกว่าสั้น

สังคมและวัฒนธรรม

1. จักต้องสร้างความเข้าใจอันดี ความเป็นมิตร ลดอคติระหว่างชนชาติไทยกับพม่า เข้าใจและยอมรับในความหลากหลายแตกต่างของมนุษย์ และ/หรือชนกลุ่มน้อย

2. จักต้องส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของกันและกัน

3. จักต้องผลักดันให้มีการแก้ไขความเข้าใจผิดและ/หรือสิ่งที่ถูกสร้างให้เข้าใจผิดในสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตำราเรียน นวนิยาย ละครอนิเมะ เพลง วิทยูโหดทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ

4. จักต้องแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การศึกษา การเดินทางไปมาของศิลปิน สื่อมวลชน นักวิชาการและนักเรียนนักศึกษา

5. จักต้องผลักดันให้เรื่องของการต่างประเทศ กลายเป็น การทูตระหว่างประชาชนต่อประชาชน มิจำกัดอยู่แต่เพียงภาครัฐอีกต่อไป

ข้อหาหรือเรื่องพม่า

ประธานกรรมการกิจการต่างประเทศได้กล่าวต้อนรับและแสดงความยินดีที่ได้พบ นายโจเซฟ พิตส์ เนื่องจากได้ทราบถึงประวัติและผลงาน โดยเฉพาะบทบาทที่โดดเด่นในรัฐสภาสหรัฐอเมริกา เรื่องการรณรงค์ให้สมาชิกฯ สนใจและตระหนักถึงปัญหาการการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการปรองดองแห่งชาติในสหภาพพม่า

สรุปประเด็นในการหารือร่วมกันระหว่างประธานกรรมการต่างประเทศ วุฒิสภา และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากสหรัฐอเมริกาและคณะ เมื่อ 21 มกราคม 2546 ณ รัฐสภา โดยธีรดา ศุภะพงษ์ เลขานุการประจำคณะกรรมาธิการ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมหารือได้แก่ นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ นางมาลีรัตน์ แก้วก่า นายสุณัย ผาสุก Joseph Pitts Congressman, Republican, Lord David Alton British House of Lords, Dr. Tim Keesee Field Representative for Congressman Jim DeMint, Karin Finkler Assistant to Congressman Pitts, Ann Buwalda Director of Jubilee Campaign, USA, David Mundy Special Counselor of Jubilee Campaign, Bruce Sunberg International Foundation.

เนื่องจากจุดประสงค์ในการหารือในครั้งนี้ ทางคณะผู้แทนฯ มุ่งความสนใจและแสดงความเป็นห่วงอย่างยิ่งในความมั่นคงของมนุษย์ของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-พม่า โดยทางคณะผู้แทนฯ ได้มีโอกาสเดินทางไปเยือนค่ายผู้ลี้ภัยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และร่วมหารือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ของไทยที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยทหารในพื้นที่ และกระทรวงการต่างประเทศ จึงขอรับทราบถึงความเห็นของกรมการกิจการเกี่ยวกับนโยบายการต่างประเทศของไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและนโยบายการดูแลผู้พลัดถิ่นตามแนวชายแดน จึงสรุปประเด็นในการสนทนาได้ ดังนี้

1. จำนวนของผู้พลัดถิ่นที่ลี้ภัยการสู้รบจากสหภาพพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นถึงกว่า 4 ล้านคนในปัจจุบัน สืบเนื่องมาจากปัญหาทางโครงสร้างการปกครองภายในพม่าเองและการเปลี่ยนแปลงนโยบายการต่างประเทศของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน จาก “Constructive Engagement” ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายอย่างสร้างสรรค์ที่คำนึงถึงหลักการด้านสิทธิมนุษยชน และได้สร้างชื่อเสียงที่ดีต่อไทยมาตลอดนั้น รัฐบาลปัจจุบันมีมาตรการที่แตกต่างไป โดยเน้นการสร้าง ความใกล้ชิดระหว่างผู้นำรัฐบาลและการร่วมมือทางการค้า จึงไม่ได้คำนึงถึงสถานการณ์ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ภายในพม่า โดยเฉพาะตามแนวชายแดนไทย-พม่า ที่มีการใช้กำลังต่อชน กลุ่มน้อย

ของทหารพม่า ทั้งในการบังคับย้ายถิ่นฐาน ใช้แรงงาน และการข่มขืน ทำให้มีผู้อพยพลี้ภัยเข้ามาตามจังหวัดต่างๆ ที่มีเขตแดนติดกับสหภาพพม่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความมั่นคง สร้างปัญหาต่อสังคม และสภาพแวดล้อมในเขตป่าของไทย ซึ่งหลักฐาน รายงาน และการบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ได้รับการเปิดเผยสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้เกิดความตึงเครียดและการเผชิญหน้ากันระหว่างเจ้าหน้าที่ทางการทหาร และทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือแก่ชนกลุ่มน้อยไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย

2. สภาพค่ายผู้ลี้ภัยในปัจจุบันยังมีปัญหาการจัดการและขาดมาตรการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้ลี้ภัย ขาดระบบในการทำทะเบียนบุคคล และการบันทึกการเกิดและเพิ่มจำนวนประชากรในค่าย ทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้ยาก
3. ผู้ลี้ภัยในค่ายอยู่ในสภาพไร้อนาคตและไร้การศึกษา ซึ่งการที่ทางรัฐบาลไม่อนุญาตให้มีการเรียนการสอนพื้นฐานใดๆ ภายในค่าย หรือมีเพียงการสอนองค์ศาสนาคริสต์ ทำให้ผู้ลี้ภัยเหล่านั้นไร้อนาคตและโอกาสในการประกอบอาชีพ ทางคณะผู้แทนฯ ซึ่งมีโครงการช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษาระดับสูงต่อผู้ลี้ภัย ก็ไม่อาจดำเนินการได้เพราะผู้ลี้ภัยไม่มีหลักฐานทะเบียนประวัติบุคคลใดๆ อ้างอิงได้ ทางคณะผู้แทนฯ

หวังว่าการให้การศึกษาจะทำให้ผู้ลี้ภัยมีโอกาสในการพัฒนาและประกอบอาชีพ เช่น แพทย์และครู ที่จะกลับมาช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในค่ายต่อไป

4. การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการรณรงค์ให้สาธารณะได้รับทราบถึงปัญหาของผู้ลี้ภัยจะทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนลดน้อยลง ไม่เช่นนั้นอาจเกิดการผิดพลาดในการดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะการริเริ่มโครงการขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อชนกลุ่มน้อยในพม่า เช่น การสร้างท่อส่งก๊าซไทย-พม่า ที่มีการบังคับย้ายถิ่นฐาน บังคับใช้แรงงาน และเป็นสาเหตุให้บริษัทเจ้าของโครงการกำลังถูกดำเนินคดีในสหรัฐอเมริกาโครงการที่น่าเป็นห่วงในขณะนี้คือ โครงการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำสาละวินที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตของไทยกำลังจะไปลงทุนสร้างในเขตชนกลุ่มน้อยในพม่า อาจทำให้รัฐบาลไทยอยู่ในสถานะผู้ละเมิดอนุสัญญาเจนีวา ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นพันธะสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

โต้กรณีวาฮาบี

จากกรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับผู้นับถือศาสนา อิสลาม นิกายวาฮาบี โดยเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยในทำนองว่า เป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย และปัญหาความไม่สงบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่องนั้น คณะกรรมการการต่างประเทศ นำโดย นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ประธานกรรมการ จึงได้ออกแถลงการณ์ของคณะกรรมการฯ กรณีความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมต่อผู้นับถือศาสนาอิสลามนิกายวาฮาบี ในประเทศไทย ดังนี้

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา มีความกังวลใจอย่างยิ่งว่า ความเห็นดังกล่าวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

กลาโหมอาจจะสร้างอคติ และความแตกแยกให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมทั้งยังเป็นการก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิเสรีภาพ ชั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญมาตรา 38 คือ สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิิกายของศาสนา และการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ และพิธีกรรมตามความเชื่อถือเป็นลัทธินิยมในศาสนา ซึ่งไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง หรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกจากนี้ คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ยังมีความกังวลใจว่าความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาจจะสร้างความรำคาญขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับชาวอุคีอาระเบีย รวมทั้งประเทศมุสลิมอื่น ๆ ที่มีความผูกพันเชื่อมโยงกับผู้นับถือศาสนา อิสลาม นิิกายวาฮาบีในประเทศไทยมาช้านาน

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ขอเรียกร้องให้รัฐบาล หน่วยราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับลัทธินิิกายต่าง ๆ ของศาสนาอิสลามอย่างถูกต้องโปร่งใส ตรงไปตรงมา และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดความสับสนและความแตกแยกในสังคมไทย รวมทั้งยังเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศมุสลิมทั่วโลกอีกด้วย

แถลงจึ้นายกฯ

จากรายงานข่าวกรณีนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร จะทำข้อตกลงกับรัฐบาลสหรัฐฯ เพื่อยกเว้นไม่ให้บุคคลสัญชาติอเมริกันต้องรับผิดชอบจากการกระทำที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งเป็นฐานความผิดภายใต้อำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศในระหว่างการเดินทางไปเยือนสหรัฐฯ ในระหว่าง วันที่ 9 - 11 มิถุนายน ตามคำเชิญของสภาธุรกิจสหรัฐ-อาเซียน นั้น คณะกรรมการการต่างประเทศ ก็ได้ออกแถลงการณ์ต่อกรณีดังกล่าวว่า

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา มีความกังวลใจอย่างยิ่งต่อรายงานข่าว ดังกล่าวว่า รัฐบาลไทยกำลังกระทำการที่

ขัดต่อ รัฐธรรมนูญ เนื่องจากรัฐบาลไทยลงนามในอนุสัญญากรุงโรมเพื่อจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ และขณะนี้ กระบวนการให้สัตยาบันกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา การดำเนินการใด ๆ ของรัฐบาลไทยที่จะมีผลต่อพันธกรณีของประเทศไทยต่อศาลอาญาระหว่างประเทศ จำเป็นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา เห็นว่า การทำข้อตกลงยกเว้นไม่ให้บุคคลสัญชาติอเมริกันต้องรับผิดชอบจากการกระทำที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งเป็นฐานความผิดภายใต้อำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศนั้นยังอาจถือได้ว่า เป็นการให้ “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” ซึ่งมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยทางการศาลของประเทศไทย ในประเด็นนี้ รัฐบาลไทยจะต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา มีความกังวลใจอย่างยิ่งว่า ผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคง จะได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรงจากการทำข้อตกลง ยกเว้นไม่ให้บุคคลสัญชาติอเมริกันต้องรับผิดชอบจากการกระทำที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งเป็นฐานความผิดภายใต้อำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศนั้น เพราะการดำเนินการในเรื่องนี้อาจจะเกี่ยวพันกับการที่รัฐบาลสหรัฐฯ พิจารณาจะส่งบุคคลทางการทหารเข้ามาปฏิบัติภารกิจต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศ

ไทย หนึ่ง ประเด็นเรื่องปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศไทย เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้เป็นข้ออ้างปฏิเสธการ เข้าเป็นภาคีของศาลอาญาระหว่างประเทศ

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ขอเรียกร้อง ให้ รัฐบาลไทยชี้แจงรายงานข่าวเรื่องดังกล่าวนี้ต่อวุฒิสภา และประชาชน ให้กระจ่างโดยเร็วที่สุดก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะเดินทางไปเยือนสหรัฐฯ

11/11/11

สถานการณ์ภาคใต้

ที่ประชุมคณะกรรมการได้พิจารณาประเมินสถานการณ์ภาคใต้ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยมีข้อสังเกตพอสรุปได้ดังนี้

1. การเรียกชื่อกลุ่มทางศาสนาและกลุ่มก่อการร้ายควรแยกแยะอย่างชัดเจน เพราะอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงได้ง่าย

2. ด้านการข่าวของหน่วยข่าวกรองของรัฐกับการข่าวของคนในพื้นที่เกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ภาคใต้มักจะแตกต่างกัน ความคิดเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ภาคใต้อีกมักจะแตกต่างกัน

3. ชาวบ้านในพื้นที่เชื่อว่าขบวนการโจรนิรจา คือ กลุ่มโจรที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสร้างสถานการณ์ความวุ่นวายและเพื่อต้องการรักษาผลประโยชน์

4. ปัญหาหลักของชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัญหาความยากจน การไร้การศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไปประจำในพื้นที่ภาคใต้ควรคัดเลือกบุคคลที่มีประสิทธิภาพและมีความตั้งใจที่จะไปทำงานรวมทั้งเข้าใจถึงวิถีของคนในพื้นที่

6. จากข่าวคราวที่มีการเชื่อมโยงกลุ่มในอาเจรห์กับพื้นที่ทางภาคใต้ของไทยไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย จนเกิดเหตุการณ์ที่อาจนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง สะท้อนถึงการดำเนินนโยบายของไทยบนกะแสดัดดันจากทั้งฝ่ายขวาและซ้ายของการเมืองในสหรัฐฯ

รัฐบาลคุณทักษิณเน้นเรื่องธุรกิจมากเกินไป

ตอนปลายสัปดาห์ที่ผ่านมา ณ สำนักงานมูลนิธิ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ในซอยพหลโยธิน 3 นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ หรือที่รู้จักกันในนามของ “อาจารย์โต้ง” ประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ สมาชิกวุฒิสภา ได้ให้เกียรติ “สยามธุรกิจ” ในการติดต่อเข้าสัมภาษณ์ ถึงมุมมองที่มีต่อภาพรวมของรัฐบาล ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่มักจะพบปัญหาบ่อยครั้ง นับจากรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เข้าบริหารประเทศ ในฐานะของนักวิชาการ “อาจารย์” จะมีมุมมองเป็นอย่างไร ลองติดตามดูได้ ณ บัดนี้

— สัมภาษณ์ ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ สยามธุรกิจ 8 - 14

มิถุนายน 2546

มุมมองฐานะประธานคณะกรรมการฯ มีความเห็นอย่างไรต่อนโยบายภาพรวมรัฐบาลทางด้านต่างประเทศ โดยเฉพาะเพื่อนบ้าน

เมื่อมองถึงเพื่อนบ้านแล้ว ผมขอมองเป็น 2 ระดับด้วยกัน ถ้าระดับที่เราเรียกว่าทวิภาคีระหว่างเรากับพม่า ระหว่างเรากับลาว ระหว่างเรากับเขมร เราจะเน้นในเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจเกินไป แล้วแคบลงมา ยิ่งกว่านั้นเราเน้นเกี่ยวกับเรื่องธุรกิจเกินไป ธุรกิจกับคนที่ใกล้ชิดกับคนรัฐบาลด้วย จริง ๆ มันก็ไม่แตกต่างไปจากรัฐบาลชาติชาย หรือรัฐบาลอื่น ๆ เท่าใดนักแต่ที่มันแตกต่างก็คือมันชัดเจนมากกว่ารัฐบาลอื่น ๆ เพราะว่าครอบครัวของท่านนายกฯ เป็นครอบครัวที่มีธุรกิจโทรคมนาคมที่ใหญ่ที่สุดด้วย ภาพเลยกลายเป็นการลำเอียงมากยิ่งเป็นอย่างนั้นยิ่งควรจะลดในด้านนโยบายแทนที่จะเขียนออกมาปีแล้วปีเล่าเป็นนโยบายเชิงรุก ๆ ทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เราก็รู้อยู่แล้วว่ามันต้องรุกอยู่แล้วเพราะว่าสิ่งที่มันเป็นอย่างที่เป็นใหม่ครับ

ที่นี้เชิงรุกทางด้านเศรษฐกิจมันก็มีผลลบด้วย หมายถึงว่าสิ่งที่มันไม่ใช่เป็นเศรษฐกิจสิ่งที่มันเป็นศีลธรรม สิ่งที่มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง สิทธิมนุษยชนอะไรพวกนี้ หรือที่จะโปรโมต ในด้านวัฒนธรรม ปรับปรุงในด้านวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยน หรืออื่น ๆ มันจึงดูเหมือนว่ารัฐบาลนี้ สนใจเพียงด้านเศรษฐกิจยอมรับในกรณีของพม่ามัน ผมไม่เห็นด้วยเลยกับนโยบายของรัฐบาลที่จะไปผูกมิตรอย่างใกล้ชิดเหลือเกินกับ

ทางฝ่ายเผด็จการทหารพม่าในเวลาเดียวกันก็เอาอกเอาใจเขาถึงขั้นที่ว่ามากดดันกลุ่มประชาชนที่เคลื่อนไหวเรื่องสิทธิมนุษยชน กลุ่มที่ผลักดันเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพในพม่า ถึงขั้นที่ว่าคนพวกนี้ไม่สามารถทำงานได้เลย ออฟฟิศของเราโดนปิดหมดแล้ว เป็นการกระทำอาจจะผิดจรรยาบรรณในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้วยซ้ำไปอีกอย่างที่เราก็นึกถึงก็คือว่ามีนโยบายชัดเจนยิ่งกว่าชัดอีกก็คือว่า จะสนับสนุนให้พม่านั้นปราบปรามชนกลุ่มน้อย เกือบจะเป็นอย่างนั้นเลย โดยที่เราเน้นมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็ชนกลุ่มน้อยที่ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของตัวเองตามชายแดนก็ตาม เรื่องนี้มันจะนำไปสู่ปัญหาซึ่งมันเกี่ยวข้องกับประเทศไทยอย่างทันตาเห็น

นั่นคือ จะมีการเพิ่มชนกลุ่มน้อยที่ลี้ภัยทางเศรษฐกิจก็ดี หรือลี้ภัยในด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ดี ตามชายแดนมากขึ้นแล้วมันก็เกิดขึ้นจริง ๆ ถึงขั้นที่ว่าตอนนี้หลายจังหวัดบางที่ บางจุด บางอำเภอมีชาวพม่าหรือชนกลุ่มน้อยจากพม่ามากกว่าคนไทยแล้ว ที่สมุทรสาครก็ตอนนี้ต้องยอมรับว่าเป็นจังหวัดที่มีชาวพม่ามากกว่าคนไทยแล้วทางด้านเศรษฐกิจหรือที่แม่สอด จังหวัดตาก ตลอดแนวทางมาจนถึงแม่ฮ่องสอนนั้น จะเห็นเลยว่าแม่ฮ่องสอนนั้นมีจำนวนประชากรประมาณ 320,000 คน มีชาวพม่า 200,000 กว่าคน แต่งบประมาณก็ยังไม่ให้สำหรับ 300,000 คน ไม่ว่าจะเป็ในด้านสาธารณสุขหรือในด้านอะไรก็ดี เพราะฉะนั้นเป็นชนที่ไร้การศึกษาไร้การดูแลจากรัฐบาลไทยยกเว้นในด้านสาธารณสุขเท่านั้น ด้านอื่น ๆ เกือบจะไม่ได้รับการดูแลเลยยกเว้นในค่ายผู้ลี้ภัยต่าง ๆ

ปัญหานี้มันก็นำไปสู่เรื่องที่ใหญ่ที่สุดก็คือเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติด การผูกมิตรระหว่างไทยกับพม่ามันไม่ได้ทำให้การผลิตยาเสพติดลดลงเลย ตรงกันข้ามผมว่ามันอาจจะเพิ่มขึ้นด้วยซ้ำไป วิธีการแก้ไขของ “คุณทักษิณ” ก็คือว่าเลือกที่จะมาปราบปรามภายในประเทศ แล้วก็ยุติการเข้มงวดของกองทัพภาคที่ 3 ในด้านการสกัดกั้นหรือบางครั้งจู่โจมเลยนะค่าที่ผลิตยาเสพติดอย่างชัดเจน การปราบปรามอย่างนี้จะนำไปสู่ภาพพจน์ที่ไม่ดีเลยต่อสากล แล้วเริ่มมีผลแล้วก็คือการฆ่าตัดตอน การที่อ้างว่าฆ่าตัดตอนก็ดี หรือวิสามัญก็ดีตัวเลขเริ่มต้นแต่ 2,300 กว่าคนขึ้นไป มันสูงเสียจนองค์กรสากลไม่ว่าจะเป็นสหประชาชาติหรือองค์กรอื่น ๆ ตกตะลึงกันมาก ในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าผมไม่ผิดในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลไทยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า

ข้อสำคัญก็คือว่าอนุญาตให้มีการเคลื่อนไหวอย่างเอิกเกริกในเรื่องการให้ความร่วมมือในการสร้างถนนหนทางในพม่า ทั้ง ๆ ที่ปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการปรองดองแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลไทยก็พูดแล้วพูดอีกกับเขาไม่มีการก้าวหน้าเลย อันนี้มันจะเป็นเรื่องที่เราต้องประเมินใหม่แล้วแต่ไม่มีวีแววใด ๆ ทั้งสิ้นที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายนี้ของ “คุณทักษิณ”

ในส่วนของกรมมาธิการการต่างประเทศได้มีการเชิญตัวแทนจากกระทรวงมาพูดถึงเรื่องนี้บ้างหรือไม่

ไม่ใช่เชิญมาอย่างเดียว ผมอภิปรายเลยในการประชุมใหญ่ 2 ครั้งแล้วในเรื่อง เกี่ยวกับไทยกับพม่า แต่ก็ยังไม่มีการเปลี่ยน

แปลง เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าอาจจะต้องมีการวิจารณ์กันอยู่เรื่อย ๆ ในด้านนี้

กับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ มีปัญหาอะไรบ้างหรือไม่

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเรากับประเทศเพื่อนบ้านอื่น

มันเริ่มที่จะมีปัญหามาตั้งแต่สมัย คุณชวณ หรือก่อนคุณชวณ มากขึ้น ๆ แล้ว ถึงแม้เรายุติการสนับสนุน การต่อสู้ทางทหาร ในภูมิภาคนี้โดยเฉพาะลาวกับเขมร แล้วนำไปสู่นโยบายของคุณชาติชายที่ว่า “แปรสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ที่นี้ส่วนหนึ่งมันกลายเป็น “แปรสนามรบให้เป็นสนามกาสิโน” แล้วก็การยึดเขมรในด้านทางเศรษฐกิจด้วย อันนี้พูดจริง ๆ แล้วมันก็ไม่ใช่ว่าความผิดของคนไทยทั้งหมด เพราะเขมรเองก็อนุญาตแล้วก็สนับสนุนรัฐบาลของเขา แต่พอประชาชนไม่พอใจเขาก็อาจจะแห่ประชาชนมาเผาเศรษฐกิจของเรา สถานทูตของเราบ้างเพื่อที่จะเอากะแนนในด้านทางการเมือง ค่านิยมใช้ใหม่ ซึ่งทำให้มาตรฐานของรัฐบาลเขมรเองก็ตกต่ำมากขึ้น ๆ แล้วใครจะไปลงทุนประเทศนี้ใช้ใหม่ มีหน้าข้าเขมรในช่วงที่เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเป็นประธานของอาเซียนด้วย

ที่นี้บทบาทของไทยเองที่อยากจะ เป็น “ผู้นำในอาเซียน” แต่ตราบดีที่เรายังมีปัญหากับพม่าแล้วโดยวิพากษ์วิจารณ์อย่างนี้ อยู่ตราบดีเรายังมีปัญหากับเขมรอยู่การที่ “คุณทักษิณ” อยากจะ เป็นผู้นำในอาเซียนขึ้นมา มันก็ไม่ใช่ง่ายนัก มันจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทำที่ ถ้ามว่าปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทำที่ยังไงมันก็ต้องลดความเอิกเกริกของ

การครองความเป็นใหญ่ในด้านเศรษฐกิจของไทยในเขมรบ้างไซไหมครับ
ถามต่อว่าทำได้อย่างไร ผมคิดว่า มันก็ต้องเอาชาวเขมรมาเป็นผู้ถือหุ้นบ้าง
แล้วข้อสำคัญที่สุดก็คือว่าการสนับสนุนของไทยในด้านประชาชนกับ
ประชาชน ผมหมายถึงในด้านทางสังคม สาธารณสุข การศึกษา จะต้องทุ่ม
เทในเรื่องเหล่านี้มากขึ้น ยกตัวอย่างให้พม่าที่ 500 ล้าน อย่างนี้ในการก่อสร้าง
ถนน แต่เขมรให้ 5 ล้าน 10 ล้าน เล็ก ๆ น้อย ๆ มาก แต่ผลที่เราได้มัน
ค่อนข้างที่จะมากในเชิงของธุรกิจ ส่วนธุรกิจถามว่าให้ประโยชน์ต่อรัฐบาล
ไทยเท่าไร ผมว่าไม่ค่อยให้เท่าไรเพราะว่ามันเป็นธุรกิจที่ไปลงทุนที่นั่นเนื่อง
จากหลีกเลี่ยงภาษีอยู่แล้วส่วนหนึ่ง แต่เราต้องเข้าใจอันนี้ว่าเรามีธุรกิจใน
นั้น อันนี้ก็ต่อเติมเข้าไป

แล้ว “คุณสุรเกียรติ์” ก็ได้ตอบการอภิปรายของผม
คราวที่แล้วในรัฐสภาว่ากำลังทำอยู่ในเรื่องนี้ แต่ผมยังมองว่ามันยังน้อย
มาก การที่จะทำให้วัฒนธรรมหรือการที่ชาวเขมรรู้สึกมีปมด้อยมากในเรื่อง
เกี่ยวกับการครอบงำของวัฒนธรรมไทยเรา ในประเทศเขานั้นคุณจะเรียก
ว่าเป็น “วัฒนธรรม” หรือเปล่า อย่างละครน้ำเน่าชองนั้นชองนี้ที่ทะเลัก
เข้าไปในประเทศเขา หรือยึดประเทศเขาเป็นหลักในตลาดของเรานี้ จะทำ
อย่างไรให้เขารู้สึกว่าเราไม่ได้ไปครอบงำเขาจนเกินไป ต้องคิดเรื่องนี้ให้
หนักด้วย ไม่ใช่ไปลอยปลละละเลยคิดจะเอาอย่างเดียว แต่ในด้านอื่น ๆ ผม
คิดว่าเราต้องยอมรับโดยส่วนรวมแล้ว นโยบายต่างประเทศของเราก็ผ่าน
สำหรับผมไม่มีข้อบกพร่องอะไรที่น่ากลัวจนเกินไป หรือที่ทำให้เราเสียหาย

จนเกินไป ยกเว้นการหลุด การพูดของนายกฯ ว่า “สหประชาชาติ ไม่ใช่พ่อ” “เราไม่ใช่เมืองขึ้นของอเมริกา” ในทำนองนี้นั้นมันเป็นการหมิ่นของนายกฯ คือว่าถ้าจะมองว่าเป็นตัวแทนของประเทศได้หรือประเทศเหนือก็น่าจะทำให้เป็นระบบหน่อยในด้านการแถลงการณ์พยายามจะเล่นบทบาทของผู้นำของประเทศกำลังพัฒนาอย่างเช่นบทบาทที่นายก มหาธีร์ ทำมา ตอนนั้นมหาธีร์ก็อายุมากแล้ว มันก็เป็นโอกาสอันหนึ่ง โอกาสอันนี้รู้สึกว่ “คุณทักษิณ” ก็พยายามที่จะทำเหมือนกัน แต่ผมขอเรียนว่าการทำไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ที่จะเป็นตัวแทนของอาเซียนด้วย เพราะว่าในที่สุดแล้วเราก็จะเจอปัญหาในเรื่องของสิทธิมนุษยชน

เรื่องเกี่ยวกับผู้ก่อการร้าย เรื่องเหล่านี้มักจะนำมา แล้วยังมีเรื่องของโรคซาร์ส อีกเป็นต้น การล้มเหลวในการเจรจาระหว่างฝ่ายรัฐบาลแล้วก็กลุ่มประเทศสากลด้วยนะที่เข้าไปช่วยเจรจากันหยุดยิง และสันติภาพที่อาเจห์ การล้มเหลวอันนี้จะนำไปสู่สงครามที่ค่อนข้างจะนองเลือดเลยในเกาะอาเจห์

ผมเคยได้รายงานมาหลายครั้งแล้ว มีการสนับสนุนให้ประชาชนที่คลั่งศาสนามุสลิมไปฆ่าฟันชาวบ้านอาเจห์หรืออย่างทารุณกรรมมาก ตายเป็นหมื่น ๆ คน ในบางกรณีในอดีต หวังว่าเหตุการณ์อย่างนั้นไม่เกิดขึ้นอีก ปีต่อ ๆ ไปเราจะเผชิญกับโรคที่มันเศรษฐกิจจะตกต่ำลง การขยายตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้จะโดยชะงักงันโดยโรคซาร์สโดยเฉพาะในเมืองจีนยังไม่เห็นวิวัฒนาการว่าจะ ควบคุมโรคนี้ได้อย่างไร

เพราะจำนวนคนเป็นโรคนี้มันเพิ่มอย่างน่ากลัวมากและเริ่มขยายตัวไปสู่ชนบทของเมืองจีนด้วย ฉะนั้น นโยบายของเรานั้นอาจจะต้องปรับปรุงตัวเองแล้ว **“คุณทักษิณ”** ที่มองประเทศจีนพยายามตีตัวไกลชิดมากกับประเทศจีนอาจจะต้องถอย ๆ มาบ้าง ผมไม่แน่ใจนะว่า **“คุณทักษิณ”** เปลี่ยนเกียร์เป็นหรือเปล่าในด้านนโยบาย แล้วข้อสำคัญก็คือว่าการที่จะมุ่งมั่นเหลือเกินที่จะไปมีการค้าเสรีระหว่างไทยกับจีนก่อน มันค่อนข้างจะอันตรายด้วย ประเทศจีนนั้นมีพลังการผลิตมหาศาลมากกว่าเรา ถึงแม้จะเจอโรคซาร์สไป ก็ตาม สินค้าเขาถูกกว่าเรามาก ตอนนี่เราก็เสียเปรียบการค้าเขาอย่างมหาศาลอยู่แล้วแล้วถ้าให้มีการค้าแบบเสรีไม่ใช่เราจะมีตลาดเฉพาะของเรานะเขาจะมาครอบงำตลาดเราเกือบหลายชนิดเลยเรื่องนี้ **“คุณทักษิณ”** ไม่เปิดโอกาสให้มีการ แลกเปลี่ยนหรือการประชุมสัมมนาคุยเรื่องนี้รับฟังจากคนอื่นเลย นี่คืออันตรายที่สุด

การดำเนินนโยบายเหมือนกับนโยบายอื่น ๆ ภายในประเทศโดยไม่ชอบฟังคนอื่น คือไม่มีท่าทีเลยว่าเป็นความสำคัญของสถาบันค้นคว้าสถาบันวิจัย สถาบันผู้เชี่ยวชาญ ปัญญาชนไทยมีอะไรที่จะช่วยในด้านดำเนินการหรือบริหารประเทศชาติเรา ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอก อันนี้มันอันตรายมากแล้ว ถึงขั้นที่ว่าถ้าเราใช้วิธีแบบที่ว่ามั่นใจในตัวเองเกือบบ้าคลั่งเสียจนมันถึงขั้นที่อันตรายแล้ว แต่ผมเชื่อว่า **“คุณทักษิณ”** ไม่ได้เป็นแบบนั้น มันเป็นวาทศิลป์แค่นั้น ผมคิดว่าคงยังฟังอยู่ นะครับ แต่ถ้ามีการพูดแบบไม่เข้าหูอาจจะเป็นการตอบโต้ทางการเมือง แต่ใน

ความเป็นจริงผมคิดว่ามันหนีไม่พ้นที่จะต้องพึ่งสถาบันอย่าง ทีดีอาร์ไอ สถาบันจุฬาฯ ธรรมศาสตร์ อื่น ๆ ว่า เขาวิเคราะห์กันอย่างไรเรื่องเกี่ยวกับต่างประเทศอย่างนี้ เป็นต้น

ยังมั่นใจว่าด้วยบุคลิกภาพของนายกฯ ยังไม่ถึงขั้นที่ว่าร้ายแรงอย่างที่กล่าว

ผมว่ายังไม่ถึง มันอาจจะมองว่าคล้าย ๆ กับถึงแล้ว แต่ผมว่ายังนะ คิดว่าเป็นวิธีการพูดของ “คุณทักษิณ” มากกว่า คือพูดแบบโกรธยกตัวอย่างเรื่องเกี่ยวกับทีดีอาร์ไออย่างนี้แกโกรธ “คุณทุกษิณ” คิดว่าอยากประกาศให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปลอดโรคซาร์สแล้ว ทีดีอาร์ไอ โดย “คุณฉลองภพ” ก็ออกมาบอกว่าขอให้ระวังหน่อยในเรื่องนี้ อย่าเพิ่งรีบเร่งเกินไป หมายถึงว่าการลดมาตรการป้องกัน แกกแล้วว่าจะนำไปสู่การลดมาตรการการป้องกันเพื่อที่จะช้กุงการท่องเที่ยวให้กลับไปสู่ภาวะปกติเหมือนในอดีต ท่านนายกฯ อาจจะคลาดเคลื่อนในความเข้าใจในด้านเชิงปฏิบัติรัฐบาลเองก็ไม่ได้ลดมาตรการอะไรมากนักเลย ก็ยังมีมาตรการที่ทางพวกเราในวุฒิสภาก็ยังพอใจอยู่พอสมควรแต่อารมณ์ของท่านนั้นมัน “วู่วาม” มาก อาจจะเป็นไปได้ว่าคนที่ไม่เคยเป็นใหญ่มาในอดีตทางด้านการเมืองมีทัศนคติต่อผู้วิพากษ์วิจารณ์รุนแรงอย่างนี้ ท่านอยู่ในการเมืองนาน ๆ ผมว่า น่าจะคุ่นมากกว่า แล้วการตอบได้มันไม่รุนแรงนัก เพราะว่าสังคมไทยมันต้องยอมรับว่าเราได้พัฒนาต่อสู้กันมาเพื่อให้

เป็นสังคมที่มีความคิดแบบหลากหลายและมีเสรีภาพทางความคิดแล้ว ผู้
นำก็ต้องสะท้อนออกมา

**สิ่งที่รัฐบาลชุดนี้ทำมาตลอดนับจากบริหารประเทศ
คือการชอบ “ประกาศ” เป็นนโยบายต่าง ๆ ท่านคิดอย่างไร**

ผมขอเรียนอย่างนี้ก็แล้วกันว่า การประกาศอะไรแบบชาว
ด่าเกินไปแล้วทำไมได้จะต้องประกาศอยู่เรื่อย ๆ แล้วของใหม่เรื่อย ๆ โดย
หวังว่าคนมันจะลืมของเก่าที่ประกาศแล้วทำไมไม่สำเร็จหรือไม่สำเร็จสักครึ่ง
เลยอย่างนี้เป็นต้น อันนี้ก็มีผลเหมือนกัน ตั้งแต่การประกาศออกมาว่าจะ
แก้ไขปัญหารถติดในกรุงเทพฯ ภายใน 6 เดือน ทุกวันนี้ก็ยังติดอยู่ อันนี้
หลายปีแล้วที่ประกาศออกมา ประกาศว่าจะปราบยาเสพติดภายในวันที่ 2
ธันวาคมจะต้องหมดไปจากประเทศประกาศเรื่อง เกี่ยวกับยกเลิก
ความยากจน จะปราบปรามความยากจนภายใน 6 ปี อีกเรื่องหนึ่งที่
ประกาศไว้ว่าเศรษฐกิจไทยจะโต 6% แล้วก็ปีหน้า 8% ผมว่าถ้าถึง 4% ใน
ความเป็นจริงปีนี้มันก็นุญแล้ว พูดยจริง ๆ เพราะว่าโรคซาร์ส มันทำ
ให้การท่องเที่ยวของเราลดลงไปมาก คือลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มันมีทั้งใน
ด้านลบและในด้านบวกด้วย ในด้านบวกก็คือว่าต่างประเทศเขาก็ชื่นชม
นายกฯ ว่าท่านนี่เอาจริงอยากให้เห็นเช่นนั้นจริง ๆ ในเรื่องลบก็คือว่าถ้ามัน
ไม่เป็นจริงนี้ เขาก็มองว่าท่านเป็นนักโฆษณาเอาอกเอาใจประชาชนในเชิง
วาทะศิลป์เท่านั้น โดยที่ความจริงไม่ได้ ไม่ได้ตั้งใจที่จะทำด้วย อันนี้ก็
เป็นข้อเสียเหมือนกัน ซึ่งจะต้องปรับปรุงแน่ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการเติบโต

โตทางเศรษฐกิจ ซึ่งหลายสถาบันทั้งแบงก์ชาติก็ดี ทางที่ตีอาร์ไอก็ดี ทางธนาคารภาคเอกชนก็ดี ได้ออกมาเตือนแล้วว่าไม่ใช่ 6% แน่ ท่านก็ยังยืนยันแล้วยืนยันอีก ซึ่งอันนี้ในด้านทางภาพพจน์สะท้อนออกมาว่าบางที่ท่านไม่ยอมรับอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งมันก็เป็นผลเสีย เหมือนกัน น่าจะปรับปรุงได้ในเรื่องเกี่ยวภาพพจน์ของประเทศไทยเรา

ทั้งหมดก็คือ เรื่องราวจากบทสัมภาษณ์ของ นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ สมาชิกรัฐสภา ซึ่งเชื่อว่าคงจะเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อยสำหรับ มุมมองที่เกิดขึ้นจากสมาชิกรัฐสภาท่านนี้

สงครามฆ่าตัดตอน⁽¹⁾

พีระพจน์ รัตนมาลี

กลุ่มงานคณะกรรมการการต่างประเทศ

ท่ามกลางกลิ่นคาวเลือด ดินปืน เปลวเพลิง และควันไฟที่ตลบอบอวลไปทั่ว สงครามสหรัฐากับอิรักนั้น เป็นเหตุการณ์ที่แทบทุกสายตาทั่วโลกกำลังจับตามองเพราะมันคือ โศกนาฏกรรมของมวลมนุษยชาติ ในฐานะประชาชนคนหนึ่งที่ไม่ติดตามเรื่องราวความเป็นไปเป็นมาในเรื่องต่าง ๆ ก็ไม่รู้ว่าจะทำอะไรได้บ้าง คงเพียงได้แต่หวังว่ากองกำลังสหรัฐและ พันธมิตรจะยุติการโจมตีอิรักในเร็ววัน แต่จากหลาย ๆ เหตุการณ์ที่ผ่านมา ผมกำลังสงสัยว่า มันเกิดอะไรขึ้นกับโลกของเราแม้

กระทั่งสังคมของเรา สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นข้อมูลในบางแง่และข้อสังเกต
ในบางมุม

1. การที่รัฐบาลได้ประกาศสงครามกับยาเสพติดจนเกิดปรากฏการณ์ในทำนองที่ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดผ่านมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ค้ายาบ้า จนเกิดเหตุการณ์ที่เรียกกันว่า “ฆ่าตัดตอน” ขึ้น โดยมีผู้เสียชีวิตจากนโยบายดังกล่าวของรัฐบาลมากกว่า 1,000 คนในช่วงเวลาที่ผ่านมา

เราท่านต่างเห็นด้วยกับนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล แต่ในขั้นตอนการปฏิบัติ นั้น มีสิ่งที่ต้องตั้งคำถามก็คือ รัฐบาลไทยใช้ปฏิบัติการแบบ “ปากว่าตาขยิบ” มีการปล่อยให้ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในขบวนการค้ายาเสพติดดำเนินการโดยมิชอบด้วยกฎหมายกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต่อมาเมื่อมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้นจึงได้มีการปรับเปลี่ยน กลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ จนผู้ว่าราชการจังหวัดหนึ่งถึงกับบอกว่า “ในจังหวัดของผมไม่มีข้อมูลการฆ่าตัดตอน ไม่มีการวิสามัญฆาตกรรม มีแต่การตายโดยไม่ทราบสาเหตุ”

แม้ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดเหล่านี้จะเป็นผู้ละเมิดกฎหมาย แต่รัฐบาลในฐานะองค์กรที่ใช้กฎหมายก็ควรดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมาย หรือตามกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น

เพราะมีฉะนั้นก็จะเป็นเสมือนว่า รัฐบาลไทยเห็นด้วยกับการ
“ฆ่าตัดตอน” ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ใช่หรือไม่ ?

2. จากกรณี“ฆ่าตัดตอน”ในประเทศไทยก้าวไปสู่เหตุการณ์ที่กำลังรุนแรงเป็นอย่างยิ่ง ต่อการทำลายล้างกันของมนุษยชาติ ก็คือ การกระทำของสหรัฐ ฯ และกองกำลังพันธมิตร ในการโจมตีอิรัก แสดงให้เห็นถึงการที่ประเทศมหาอำนาจกระทำต่อประเทศใดประเทศหนึ่งโดย ไม่สนใจกติการะหว่างประเทศ แสดงถึงความไร้ชื่อแปในโลกลหลังจากที่สหรัฐ ฯ เป็นมหาอำนาจแต่เพียงหนึ่งเดียว

อีกหนึ่งคำถามที่ต้องการนำเสนอก็คือความไม่ชัดเจนของรัฐบาลไทย เนื่องจาก รัฐบาลไทยค่อนข้างคลุมเครือต่อปัญหาแบบนี้มาตลอด และค่อนข้างสนับสนุนสหรัฐ ฯ อย่างมีนัยสำคัญที่สูงมาก ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนให้สหรัฐ ฯ โจมตีอัฟกานิสถาน หรือการเข้าร่วมสนับสนุนในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายผ่านมาตรการต่าง ๆ หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ทั้งในกรอบทวีภาคีและพหุภาคี

ในขณะที่สงครามในปัจจุบัน เสมือนสหรัฐ ฯ กำลัง “ฆ่าตัดตอน” อิรัก เพราะสหรัฐ ฯ ละเมิด กติการะหว่างประเทศเพื่อรุกรานผู้ที่ละเมิดกติการะหว่างประเทศ แต่หากจะได้พิจารณากรณีสงครามสหรัฐ ฯ -อิรักที่กำลังเกิดขึ้นโดยละเอียดแล้วก็จะพบว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาของชนชั้นนำ

ของสหรัฐฯ เป็นปัญหาของผู้นำและรัฐบาลสหรัฐฯกับผู้นำหรือชนชั้นนำของอิรัก แม้ว่าจะมีขบวนการต่อต้านสงครามอย่างกว้างขวางเกิดขึ้นทั่วโลกอย่างที่ไม่เคยมีมาทั้งก่อนเกิดสงครามและจนแม้ขณะนี้ แต่รัฐบาลสหรัฐฯก็ยังเพิกเฉยและรัฐบาลไทยเองกลับนำเรื่องดังกล่าวมาผูกคอคคนไทยทั้งประเทศ เป็นการเดินตามสหรัฐฯอย่างเข้มงวดโดยไม่ตั้งคำถามใด ๆ เลย โดยอ้างว่าเป็นผลประโยชน์ของประเทศชาติแต่แท้ที่จริงมันเป็นเพียงผลประโยชน์ของคนไม่กี่คนในประเทศนี้ที่มีอำนาจรัฐอยู่ในมือเท่านั้น

การไม่แสดงท่าทีที่ชัดเจนของรัฐบาลไทยจึงเสมือนว่า รัฐบาลไทยกำลังสนับสนุนสหรัฐฯ ให้“ฆ่าตัดตอน”อิรัก

ใช่หรือไม่ ?

3. ย้อนกลับมาสู่สังคมไทยอีกครั้ง ในขณะที่ปรากฏการณ์ทางการเมืองในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศได้สะท้อนให้เห็นถึงนโยบายของรัฐบาลไทยชุดปัจจุบันอย่างมี นัยสำคัญที่สูงมาก แต่ยังมีอีกหลายปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายของ รัฐบาลชุดนี้ก็คือ กรณีการปลดรัฐมนตรีเป็นรายวันเพื่อความเหมาะสมซึ่งเป็นการแสดงถึงความเป็นผู้นำแบบเด็ดขาดของนายกรัฐมนตรี การตัดกระบวนการยุติธรรมในทางตุลาการ ปรากฏการณ์ที่พรรคการเมืองเข้าแทรกแซงในวุฒิสภาจนหลายฝ่ายออกมาแสดงความเห็นและเป็นห่วงในความเป็นกลางของสถาบันวุฒิสภา รวมทั้งกรณีที่พรรคการเมืองต่างพยายามเข้ายึดครอง

พื้นที่ทางการเมืองใน ก.ก.ต. ใน ป.ป.ช. หรือแม้ในศาลรัฐธรรมนูญเป็น
อย่างมาก แสดงให้เห็นถึงความเป็นเผด็จการในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

สิ่งที่ต้องการสะท้อนให้เห็นเป็นคำถาม ณ ที่ตรงนี้ก็คือ รัฐบาลนี้
กำลังสนับสนุน “การฆ่า ตัด ตอน” สิทธิเสรีภาพของประชาชน
ใช่หรือไม่ !

ท่านผู้อ่านครับ อย่าเพิ่งเชื่อข้อมูลและข้อสังเกตที่กล่าวมาทั้งหมด
เพราะเป็นเพียง เนื้อหาในบางแง่บางมุมเท่านั้นและขอได้โปรดใช้วิจารณ
ญาณอย่างรอบคอบ ในฐานะคนเล็ก ๆ คนหนึ่งในสังคมนี้ ผมขออนุญาต
ที่จะตั้งคำถามทั้ง 3 ข้อดังกล่าว เพื่อทวงถามไปยังผู้มีอำนาจในสังคมไทย
เผื่อว่าท่านจะได้ให้คำตอบกับประชาชน และมีท่าทีในเรื่องต่าง ๆ ที่ชัดเจน
มากกว่าที่เป็นอยู่

ไทย-กัมพูชา

พีระพจน์ รัตนมาลี
กลุ่มงานคณะกรรมการการต่างประเทศ

สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มกราคม ขณะกำลังนั่งทานข้าว ผมได้รับการติดต่อจากเลขานุการของ อ.โกเรศักดิ์ ชูณหะวัณ เพื่อเรียกประชุมคณะกรรมการการต่างประเทศเป็นการด่วน เพราะได้เกิดเหตุเผาทำลายสถานทูตไทยที่กรุงพนมเปญ พลันนั้นเองภาพของสถานทูตและทำเนียบท่านทูตที่สวยงามและโอโถง เมื่อคราวที่ผมมีโอกาสตามคณะกรรมการไปเยือนกัมพูชาเมื่อเกือบ 2 ปีที่ผ่านมาก็ผุดขึ้นมาในความรู้สึก ผมเองยัง

จากคอลัมน์ เราและโลก ในสารวุฒิสภา กุมภาพันธ์ 2546

เคยนึกเทียบเคียงกับตึกกระทรวงต่างประเทศที่ถนนศรีอยุธยาอยู่
ครามครั้น พอตรวจสอบข่าวผลปรากฏว่าสถานทูตถูกเผา คนไทยถูกทำ
ร้ายและคุกคาม ทรัพย์สินของผู้ประกอบการไทยถูกทำลายจนเกิดความ
เสียหายอย่างร้ายแรง ผมก็ได้แต่อึ้ง

เข้าวันรุ่งขึ้นมีการประชุมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาในหลาย ๆ
มิติ ทั้งติดตามเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง จนราว 12.15 นาฬิกา คณะกรรมา
ธิการต่างประเทศ จึงได้แสดงท่าทีและจุดยืนของคณะกรรมาธิการ โดย
ได้ออกแถลงการณ์ประณามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวทั้งเบื้อง
หน้าและเบื้องหลัง ตลอดจนความล้มเหลวของทางการกัมพูชาในการปก
ป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนไทย และสนับสนุนมาตรการที่รัฐบาล
ไทยได้ประกาศลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต รวมทั้งเรียกร้องให้ทาง
ทางการกัมพูชาดำเนินการควบคุมมิให้ความรุนแรงในเรื่องดังกล่าวลุกลามไป
ยังพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ในกัมพูชา และที่สำคัญคณะกรรมาธิการได้เรียกร้อง
ให้ทุกฝ่ายมีความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นในระดับสาธารณะใน
ทุกขั้นตอน

พอสถานการณ์เริ่มคลี่คลาย ในช่วงเช้าวันที่ 5 กุมภาพันธ์
คณะกรรมาธิการ จึงได้จัดเสวนาเพื่อระดมความคิดเห็นจาก ส.ว. ส.ส. นัก
วิชาการ สื่อมวลชน ส่วนราชการ และผู้สนใจ ในเรื่อง **ไทย-กัมพูชา :**
ปัญหาและทางออก ขึ้น ส่วนช่วงบ่ายคุณสุภชัย วีระภุชงค์ กรรมการ
ผู้จัดการโรงแรมรอยัล พนมเปญ นักธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์

ดังกล่าว เข้าชี้แจงและให้ข้อมูลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แม้ในบางช่วงน้ำเสียงจะขาดหายใจและสิ้นเครือ แต่ในตอนท้ายคุณอ้อด ก็ยังยืนยันที่จะเข้าไปดำเนินธุรกิจในกัมพูชาต่อไปเพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงใจและความปรารถนาดีต่อการร่วมพัฒนากัมพูชาและพิสูจน์ว่าคนไทยไม่ใช่โจร จนในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ที่มีการประชุมวุฒิสภาเป็นนัดแรก คุณมาลีรัตน์ แก้วก่า ผู้แทนคณะกรรมการสิทธิการจึงได้รายงานเรื่องดังกล่าวต่อที่ประชุมในทันที

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นั้น คณะกรรมการสิทธิการได้สรุป บทวิเคราะห์เบื้องต้นเพื่อเสนอต่อวุฒิสภาและสาธารณชนดังนี้

1. ปัญหาไทย-กัมพูชา ในมิติประวัติศาสตร์เกิดจากปัญหาความไม่เท่าเทียมในเชิงสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากการตีความทางประวัติศาสตร์ที่ผิดและเกินจริง รวมไปถึงการเกิดการดูถูกทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม การปลุกกระแสลัทธิชาตินิยม โดยใช้กรอบแนวคิดในลักษณะวาทกรรมและเชื้อชาติเป็นประเด็นสำคัญ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชามีอยู่ตลอดเวลาเพราะในแง่ของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมดั้งเดิมยังถูกบิดเบือนหรือนำมาใช้เฉพาะบางส่วน ในขณะที่วัฒนธรรมใหม่ที่มาพร้อมกับการเปิดประเทศรับอารยธรรมตะวันตก ทั้งนี้ไทยประสบความสำเร็จมากในเรื่องบันเทิง จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ทางการกัมพูชาจะไม่ชอบใจที่เห็นวัยรุ่นหรือชาวกัมพูชามาชื่นชม วัฒนธรรมไทย เหมือนที่คนไทยรู้สึกต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตก

2. รัฐบาลควรนำความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ในทุกด้านมาจัดระเบียบความสำคัญใหม่เพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น ปรับเปลี่ยนทัศนคติและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับประชาชน และนโยบายด้านการต่างประเทศในระยะยาวควรจะมีควมระมัดระวัง โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีความแตกต่างกันมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความเป็นอยู่ของประชาชนจะมีความเปราะบางมาก

3. เหตุการณ์ความรุนแรงและการเผาสถานทูตและอาคารธุรกิจของคนไทยที่เกิดขึ้นในกัมพูชา ได้สะท้อนทัศนคติของชาวกัมพูชาบางส่วนที่มีต่อคนไทย แม้ว่าประเทศไทยมีการลงทุนในกัมพูชาเป็นลำดับที่สำคัญและการลงทุนของธุรกิจไทยเป็นการลงทุนที่มีอิทธิพลต่อคนกัมพูชาค่อนข้างมาก คือ ธุรกิจด้านโทรคมนาคม โรงแรมและการท่องเที่ยว รวมทั้งการครอบงำทางวัฒนธรรมของไทยผ่านสื่อโทรทัศน์ในกัมพูชา ไทยจึงตกเป็นเหยื่อในการปลุกกระแสชาตินิยมซึ่งนักการเมืองกัมพูชานิยมมาใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

4. แม้ว่าความสัมพันธ์ในระดับรัฐต่อรัฐของไทยและกัมพูชาจะเป็นไปด้วยความราบรื่นแต่ความสัมพันธ์ในระดับประชาชนต่อประชาชนนั้นไม่เคยถูกกำหนดให้มีบทบาทสำคัญ และมีธุรกิจบางประเภทอาจสร้างความรู้สึกที่ไม่ดีได้ เช่น การตั้งบ่อนกาสิโนโดยที่ประชาชนกัมพูชาไม่ได้รับประโยชน์จากบ่อนกาสิโนทั้งภาษีและการจ้างแรงงาน

ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง ขณะเดียวกันการเข้าไปทำธุรกิจของนักลงทุนไทยในกัมพูชานั้นต้องคำนึงถึงการตอบแทนทางสังคมด้วย

5. ในส่วนของผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์โดยตรง แสดงความเห็นที่ไม่สามารถระบุได้ว่าใครอยู่เบื้องหลังการก่อการจลาจล ในกรุงเทพมหานคร แต่สามารถจำแนกประเภทมือบได้ 3 ประเภทคือ มือบจัดตั้ง มือบนักศึกษา และมือบปล้นสะดม จากเหตุการณ์ความรุนแรงจากกระแสความไม่พอใจคนไทยในกรุงเทพมหานครนั้น ในส่วนพื้นที่อื่น ๆ หรือที่จังหวัดเสียมราฐ ซึ่งเป็นแหล่งธุรกิจการท่องเที่ยวหลักของกัมพูชานั้นประชาชนไม่เห็นด้วยกับการก่อจลาจลที่กรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม ในแง่ของนักลงทุนต่างชาติ เหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศกัมพูชาถือว่าเรื่องนี้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรง เหตุการณ์ดังกล่าวถือว่าเป็นอุทากรณีให้กับรัฐบาลกัมพูชาด้วย

จะว่าไปแล้วในความเป็นไทยมีกัมพูชาในความเป็นกัมพูชาก็มีไทยหากเราไม่ติดกรอบรัฐ-ชาติมากเกินไป เพราะไม่ว่าจะเป็นไทยหรือกัมพูชา แม้นวน แม้ลาว เราต่างก็อยู่ใน สายธารวัฒนธรรมอันเดียวกัน และถึงแม้ว่าประวัติศาสตร์อันเจ็บปวดของประชาชนกัมพูชา เพิ่งจะผ่านไปไม่นานแต่ก็ยังมีการสร้างแผลในใจให้กับคนกัมพูชาและไทยเพิ่มขึ้นไปอีก หรือว่าเพื่ออำนาจแล้วผู้กระหายไม่เคยคำนึงถึงสิ่งใดเลยจริง ๆ

น่าเสียดายที่การพัฒนาภูมิพู่ชาที่เดินทางมากกว่า 10 ปี ต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง อนิจจภูมิพู่ชา ! ผมแอบรำพึงและหนาวสะท้านเข้าไปในความรู้สึก พลอยทำให้นึกถึงท่านผู้เป็นเจ้าของสโลแกน “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ขึ้นมาอย่างจับใจ.

